

Gemeente Schiermonnikoog

Bestemmingsplan Buitengebied

Gemeenteraad van Schiermonnikoog
Vastgesteld 22 maart 2016

Bestemmingsplan Buitengebied

Inhoud

Toelichting en bijlage

Regels en bijlagen

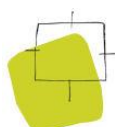
Verbeelding

Separaat bijgevoegd:

1. Natuurrapport bestemmingsplan
Buitengebied Schiermonnikoog met
bijbehorende kaartenbijlage
2. Notitie Overleg- en inspraakreacties

22 maart 2016

Projectnummer 550.13.00.01.00

Ideeën voor een plek

Overzichtskaart

Plangebied bestemmingsplan Buitengebied 2015

Toelichting

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Algemeen	5
1.2	Plangebied	5
1.3	Digitale uitwisseling ruimtelijke plannen	6
1.4	Verhouding tot andere plannen	6
1.5	Plan-m.e.r.	6
1.6	Voortoets Nb-wet	7
1.7	Opbouw van deze toelichting	7
2	Bestaande situatie en ontwikkelingen	9
2.1	Historische achtergronden	9
2.2	Landschapskenmerken	12
2.3	Natuur	15
2.3.1	Natuurlijke waarden	15
2.3.2	Planten en dieren	16
2.3.3	Natuurlijke processen en menselijke invloed	18
2.3.4	Zoet en zout water	20
2.3.5	Invloed van waterwinning en -afvoer en bosaanplant	22
2.3.6	Bodem	23
2.3.7	Menselijke invloed	23
2.3.8	Dynamiek door menselijk gebruik	24
2.3.9	Beheer als vervanging - natuurgebied	24
2.3.10	Beheer als vervanging - De Banckspolder	25
2.4	Cultuurhistorische elementen	26
2.4.1	Restant van de oude zeedijk.	26
2.4.2	Waardevolle boerderijpanden	27
2.4.3	Stenen paal op het hoogste punt van het Minne Onnespad	28
2.4.4	Bunker Wassermann	29
2.4.5	Begraafplaats Vredenhof, zeemansgraven en de Reddingsweg	29
2.4.6	De Eendenkooi	30
2.4.7	Bakens Kobbeduinen en Willemsduin	31
2.4.8	Stuifdijk tussen paal 7 en 10	32
2.4.9	De Eerste en Tweede Dennenbossen	33
2.4.10	Herdershut en Kweldershok	34
2.4.11	Dobbe bij de Oosterreeweg	34
2.5	Landbouw	35
2.6	Recreatie	36
2.6.1	Algemeen	36
2.6.2	Zonering van de recreatie	38

2.6.3	Deelgebieden	39
2.6.4	Jachthaven	42
2.7	Niet-agrarische bedrijven	43
3	Beleidskader	45
3.1	Algemeen	45
3.2	Europees beleid	45
3.3	Rijksbeleid	47
3.3.1	Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte	47
3.3.2	Besluit algemene regels ruimtelijke ordening	47
3.3.3	Het Nationaal Park Schiermonnikoog	49
3.3.4	Beheer- en inrichtingsplan ‘plus’ 2011- 2022	50
3.4	Provinciaal beleid	50
3.4.1	Algemeen	50
3.4.2	Streekplan	50
3.4.3	Verordening Romte Fryslân 2014	51
3.5	Waterschapsbeleid	52
3.6	Gemeentelijk beleid	53
3.6.1	Structuurplan	53
3.6.2	Welstandsnota	54
3.7	Conclusie	55
4	Relatie met andere plannen	57
4.1	Het Beheer- en inrichtingsplan (BIP)+	57
4.2	Het Watergebiedsplan en het gemeentelijk Waterplan Schiermonnikoog	59
5	Milieu- en omgevingsaspecten	61
5.1	Watertoets	61
5.2	Natuurtoets	62
5.3	Drinkwaterwinning	64
5.4	Bedrijfshinder	65
5.5	Geur	66
5.6	Geluid	67
5.7	Archeologie	67
5.8	Luchtkwaliteit	68
5.9	Externe veiligheid	68
5.10	Bodem	69
5.11	Luchtvaart	69
6	Planbeschrijving	71
6.1	Uitgangspunten	71
6.2	Inhoud bestemmingsplan	74
6.3	Praktische toepassing van de regels	79
6.3.1	Uitbreiding agrarische bedrijven	79
6.3.2	Nevenactiviteiten	81
6.3.3	Horeca en andere commerciële activiteiten	82

6.4	Bestemmingsplanprocedure	82
7	Uitvoerbaarheid	85
7.1	Instrumentele grenzen	85
7.2	Uitvoerbaarheid ontwikkelingen	85
7.3	Economische uitvoerbaarheid	86
7.4	Planschade	87
7.5	Maatschappelijke uitvoerbaarheid	87

Bijlage

Inleiding

1.1

Algemeen

Voor u ligt het bestemmingsplan Schiermonnikoog Buitengebied 2015. Volgens de Wet ruimtelijke ordening dient de gemeenteraad bestemmingsplannen vast te stellen voor het grondgebied van de gemeente. Deze plannen moeten regelmatig worden geactualiseerd. Het voorgaande bestemmingsplan voor het Buitengebied is niet meer actueel, omdat het dateert van 1997. Bestemmingsplannen moeten eenmaal in de 10 jaar worden geactualiseerd.

Voor de overzichtelijkheid wil de gemeente Schiermonnikoog naar drie bestemmingsplannen, te weten:

- het Dorp en omgeving;
- het Buitengebied;
- de Waddenzee en de Noordzeekustzone.

De keuze voor drie plannen is vooral ingegeven door planologische overwegingen. Het dorp en het gebied daaromheen bestaat hoofdzakelijk uit bebouwing. Het natuurgebied en de Banckspolder worden vooral gekenmerkt door het open en landelijk karakter en hun samenhang. De Waddenzee en de Noordzee bestaan hoofdzakelijk uit open water.

Het bestemmingsplan voor het Dorp en omgeving is inmiddels in werking getreden, inclusief enkele wijzigingen. De volgende stap is het bestemmingsplan voor het Buitengebied. Het plan voor de Waddenzee en de Noordzeekustzone is vormgegeven als beheersverordening. Deze beheersverordening is opgesteld met de andere eilandgemeenten en met een aantal gemeenten aan vaste wal.

1.2

Plangebied

Het plangebied omvat de natuurgebieden inclusief het strand, de Banckspolder, de zeedijk, de veerdam en de jachthaven. Het gaat over het “droge” deel van het eiland voor zover dit binnen de gemeentegrenzen valt¹. Aan de binnenzijde sluit het plan aan op het bestemmingsplan voor het dorp en omgeving. Aan de buitenzijde wordt het bestemmingsplan begrensd door de teen van de zeedijk en de kwelderrand. De veerdam en de jachthaven liggen in de Waddenzee. Vanwege de functionele samenhang met de rest van het gebied is

¹ Aan de oostzijde ligt ondanks een recente gemeente- en provinciegrenscorrectie een klein puntje van het eiland inmiddels in de gemeente Eemmond.

besloten om deze binnen de begrenzing van het plangebied te houden. Op de stranden wordt de gemiddelde laagwaterlijn aangehouden. De begrenzing is op de verbeelding vastgelegd.

1.3

Digitale uitwisseling ruimtelijke plannen

Sinds 1 juli 2008 is de Wet ruimtelijke ordening (Wro) van kracht. Vanaf dat moment moeten alle nieuwe ruimtelijke plannen, digitaal, uitwisselbaar en vergelijkbaar worden gemaakt. Gemeenten moeten in staat zijn om ruimtelijke plannen digitaal te maken en beschikbaar te stellen op www.ruimtelijkeplannen.nl. Dit is het digitale loket waarop alle ruimtelijke plannen van Nederland te vinden zijn.

1.4

Verhouding tot andere plannen

Naast het bestemmingsplan zijn er nog andere plannen en regels die van belang zijn voor het plangebied. Daarom wordt in de toelichting aandacht besteed aan:

- het “Beheer- en inrichtingsplan ‘plus’ 2011-2022” voor het Nationaal Park en het Natura 2000-gebied;
- het Watergebiedsplan van het Wetterskip Fryslân en de gemeente Schiermonnikoog.

Beide plannen vullen het ruimtelijk orderingsbeleid aan. Door een korte beschrijving van deze plannen op te nemen in de toelichting wordt:

- de samenhang tussen de verschillende plannen duidelijk;
- het inzicht vergroot;
- het beleid in dit gebied op elkaar afgestemd.

Bovendien komt de looptijd van deze plannen nagenoeg overeen met die van het bestemmingsplan.

1.5

Plan-m.e.r.

Een plan-m.e.r. is een in de Wet milieubeheer vastgelegde procedure waarmee de milieugevolgen worden beoordeeld voor de m.e.r.-(beoordelings)plichtige onderdelen van het plan. De uitkomsten van het planMER, i.c. de milieueffecten van het planvoornemen en alternatieven, moeten in dat geval bij de vaststelling van het bestemmingsplan worden betrokken.

Dit bestemmingsplan biedt geen kader voor m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten. Bij de voorbereiding van dit bestemmingsplan bestond dan ook niet de noodzaak tot het doorlopen van de plan-m.e.r.-procedure. Nu deze noodzaak ontbreekt, is er ook geen sprake van een plan-m.e.r.-procedure.

1.6

Voortoets Nb-wet

In het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 is onderzocht (voortoets) of dit nieuwe bestemmingsplan zou kunnen leiden tot negatieve of significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden. De uitkomsten van dat onderzoek zijn gerapporteerd in het Natuurrapport bestemmingsplan Buitengebied 2015 (BügelHajema Adviseurs, januari 2015). Uit dat onderzoek blijkt dat er geen noodzaak is tot het opstellen van een passende beoordeling als bedoeld in artikel 19f van de Natuurbeschermingswet.

1.7

Opbouw van deze toelichting

Overeenkomstig het Besluit ruimtelijke ordening dient de toelichting de onderbouwing te vormen voor het feitelijke bestemmingsplan. In deze toelichting is daarom in hoofdstuk 2 een overzicht van de bestaande situatie en belangrijkste ontwikkelingen in het plangebied gegeven. Het gemeentebestuur is niet geheel vrij om haar eigen beleid te voeren. Daarom zijn in hoofdstuk 3 de beleidsmatige en wettelijke kaders hiervoor beschreven. In hoofdstuk 4 is de relatie van het bestemmingsplan met de in paragraaf 1.4 genoemde plannen aangegeven. In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de diverse milieu- en omgevingsaspecten. In hoofdstuk 6 zijn de planuitgangspunten beschreven en de belangrijkste bestemmingen toegelicht. Ten slotte is in hoofdstuk 7 ingegaan op de uitvoerbaarheid van het plan.

Bestaande situaties en ontwikkelingen

2.1

Historische achtergronden

Het eiland in zijn huidige verschijningsvorm is ontstaan door de werking van de natuur en door ingrijpen van de mens. De mens heeft sporen in het landschap achtergelaten die, op grond van historisch besef, in ere dienen te worden gehouden. Daarom mag een korte historische achtergrond niet ontbreken.

Het eiland was in de 13^e eeuw in het bezit van de Cisterciënzers van het klooster van Claerkamp uit Rinsumageest. Ten gevolge van de beslaglegging op de kloosterbezittingen verviel Schiermonnikoog in 1580 aan de Staten van Friesland die het verkocht als “vrije heerlijkheid” aan de familie Stachouwer. Het eiland bleef echter tot het grondgebied van de provincie Friesland behoren.

De eerste bewoners waren waarschijnlijk lekebroeders van het klooster Claerkamp uit Rinsumageest.

Ze leefden hoofdzakelijk van de opbrengsten van gemengde boerenbedrijven en de visserij. Ook werden goederen geborgen uit gestrande schepen.

Het boerenbedrijf was over het algemeen uiterst kleinschalig. De akkerbouw stond in dienst van de veeteelt. De kleine percelen tussen en direct rondom de bebouwing tot aan de binnenduinen, werden gebruikt als bouwland. De kwelders en de duinen waren in gebruik als gemeenschappelijke weide. Ook werden in de duinen wel aardappelen geteeld.

Het eiland telde vier gehuchten, namelijk Westerburen, Binnendijken, Oosterburen en Dampen. Deze gehuchten bestonden tezamen uit ongeveer 150 huizen die vrij willekeurig verspreid lagen. Door watervloeden uit 1717 en 1720 zijn Dampen, Binnendijken en een gedeelte van Westerburen ten gevolge van afslag en overstuiving verdwenen. De bewoners verhuisden naar het huidige dorp Schiermonnikoog. Het dorp is opgezet volgens richtlijnen die de familie Stachouwer had uitgevaardigd.

Door zeestromingen ten zuiden van het eiland ontstonden redes waarop men voor anker kon gaan. Hierdoor kwam langzamerhand de scheepvaart tot bloei; de visserij nam in belangrijke mate toe en later gingen de eilanders over op de walvisvaart in de omgeving van Groenland. Ook ging men zich steeds meer toeleggen op de handelsvaart. Door de komst van de Fransen in 1795 werd de handelsvaart sterk aan banden gelegd, waardoor de werkgelegenheid ook sterk terugliep. Het aantal inwoners liep dan ook terug van ongeveer 1200 in het jaar 1795 naar ongeveer 900 in het jaar 1874.

In 1859 werd het eiland verkocht aan mr. J.E. Banck. Tijdens zijn beheer kende het eiland een bloeiperiode in de landbouw en in de zeevaart en ontwikkelde het zich tot een badplaats. Zo werd een zeedijk aangelegd waardoor er een polder ontstond van circa 300 hectare. Onder zijn invloed kwamen grondverbeteringen tot stand en werd helmaanplant in de duinen bevorderd. Tevens werd in het oostelijk deel van de polder een eendenkooi ingericht. Tegenwoordig heeft deze kooi een grote educatieve waarde en is een belangrijk broedgebied geworden. Het afpalingsrecht bij deze kooi van 1200 meter is nog steeds van kracht.

Foto 1. De Banckspolder

In 1893 werd het eiland verkocht aan de Duitse graaf Von Bernstorff. Tijdens zijn bewind werden de Eerste en Tweede Dennen aangeplant. Deze vormen nu nog een karakteristiek onderdeel van het landschap. Door de Duitse afkomst van de graaf werd het eiland na de Tweede Wereldoorlog door de Nederlandse Staat geconfisqueerd, zijnde vijandelijk vermogen op Nederlands grondgebied. De Dienst der Domeinen van het Ministerie van Financiën werd belast met het beheer van het eiland.

Na de Tweede Wereldoorlog nam de recreatie steeds meer toe. Domeinen gaf grond uit waardoor meer recreatiewoningen konden worden gebouwd. De re-

creatie kreeg een impuls door verbeteringen van de veerverbinding, de komst van het aardgasnet en door de toename van vrijetijd. Vooral na 1970 is het toerisme aanzienlijk toegenomen.

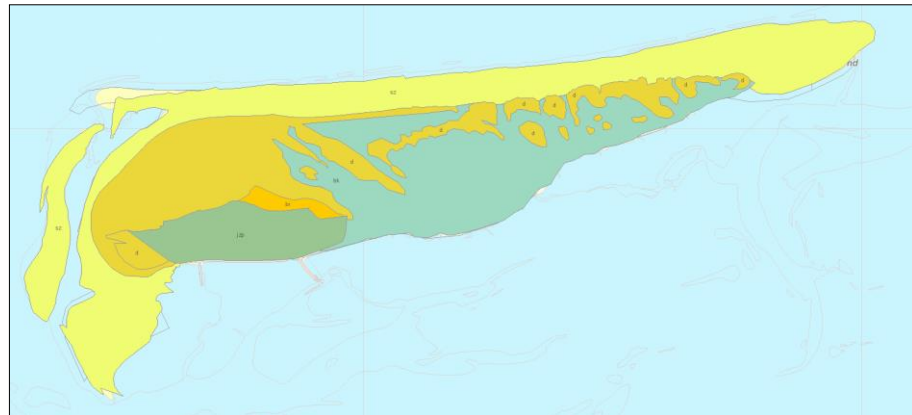
Foto 2. Veerdam

In 1962 brak de dijk door op de plaats waar juist de nieuwe veerdam werd aangelegd. Hierna besloot men met voorrang de hele dijk op deltahoogte te brengen. Tegelijkertijd werd de Johannespolder aan de westkant van het eiland afgesloten van de Waddenzee, hierdoor ontstond de Westerplas. Aan de noordoostkant van het eiland werden de Kooiduinen op deltahoogte gebracht. Het zand hiervoor werd ter plaatse gewonnen. Ten noorden van de polder werd ten behoeve van de recreatie nog een duinmeertje aangelegd, de Berkenplas. Het zand uit de Berkenplas en de doorgang door het duin is gebruikt voor de aanleg van de veerdam in 1962.

Het plangebied bestaat in feite uit twee deelgebieden, te weten het Natuurgebied en de Banckspolder. In de navolgende paragrafen volgt een beschrijving van de belangrijkste kenmerken van deze gebieden.

2.2

Landschapskennmerken

sz	Strand en zandplaten
d	Duinen
br	Binnenduintrand
jzp	Jonge zeepolders
bk	Buitendijksland/Kwelders

Landschapstypenkaart (Bron: provincie Fryslân)

Provincie Fryslân heeft bovenstaande kaart opgesteld, waaruit blijkt dat het landschap binnen het plangebied in vijf landschapstypen kan worden verdeeld. De kenmerken daarvan zijn de volgende:

Strand en zandplaten

Onbegroeide en deels begroeide zandvlakten, regelmatig door zeewater overstroomde gebieden.

Kernkwaliteiten

- Bodem en ondergrond - kalkrijke zandgronden, overgangen naar kwelderachtige gronden.
- Maat en schaal - zeer open grootschalige gebieden met vergezichten met variabele breedte (van 0,5 -5 km) begrensd door een duinenrij bij eb, bij hoogwater ruimtelijk beperkt tot drogere strandgronden.
- Structuren - duinenmassief en zeestromingen zijn bepalende factoren; verder voornamelijk natuurlijke structuren met dynamisch karakter; plaatselijke overgangen naar kwelderachtige situaties.
- Water - zee.
- Bijzonderheden - droog blijvende zandplaten en stranden liggen aan de noordzijde; het landschap is veranderlijk door invloeden van wind en

zee (plaatselijk duinvorming); aanwezigheid van strandlagen en strandtenten en systematische ordening van strandpalen.

Duinen

0,5 tot 3 kilometer brede zone bestaande uit verzameling van lage zandheuvelds en duinvalleien met gevarieerde begroeiing die als natuurlijke zeekering dienst doen.

Foto 3. Duinen met de 'Noordertoren'

Kernkwaliteiten

- Bodem en ondergrond - kalkrijke zandgronden.
- Maat en schaal - door reliëfverschillen sterke afwisseling van kleinschalige en grootschalige (ook langwerpige) open gebieden met plaatselijke verdichtingen door beplanting en bos, grootschalige vergezichten.
- Structuren - primaire waterkering van buitenste duinenrij van min of meer gelijk hoogte en stuifduinen, duinvalleien, boscomplexen en aanwezige wegen tussen dorpen en strand.
- Dorpen - vestigingen van verblijfsrecreatie.
- Wegen - voornamelijk noord-zuid lopende strandwegen door de duinen; aanwezigheid van fiets- en wandelpaden.
- Water - duinmeertjes, en valleien, sloten.
- Verkaveling - zeer plaatselijk duinweide met regelmatige blokverkaveling.
- Beplanting - (naald)bos complexen; deels natuurlijke begroeiingen.
- Bijzonderheden - aanwezigheid van verblijfsrecreatie, bakens, bunkers, vuurtorens, hotels, zeer gevarieerde vegetatie, primair en secundaire waterkering.

Binnenduinrand

(op Schiermonnikoog nauwelijks ontwikkeld)

Overgangszone tussen duinen en polder.

Kernkwaliteiten

- Bodem en ondergrond - humeuze zandgronden.
- Maat en schaal - kleinschalig, plaatselijk met vergezichten.
- Structuren - lineaire structuur met wegen oost-west lopende wegen met begeleidende hoge duinrand enerzijds en open polder anderzijds.
- Wegen - Veel (fiets- en wandel)paden.
- Water - beperkt in de vorm van wegduinbeekjes en kleine plassen.
- Verkaveling - nauwelijks verkaveld.
- Beplanting - kleine bosclementen, eendenkooi.
- Bijzonderheden - duinelementen.

Jonge zeepolders

Een stuk land dat door aanslibbing is ontstaan. De zee zet zand en klei af. Wanneer zo'n buitendijks stuk land groot en hoog genoeg was, legde men er een dijk omheen. Een ander woord voor zeepolder is: bedijking. 'Jong': vanwege hun ontstaan na de Middeleeuwen.

Kernkwaliteiten

- Bodem en ondergrond - dunne laag zavelige klei op zand, deels geheel zand. Plaatselijk flauw glooiend met microreliëf.
- Maat en schaal - open, grootschalig, polders schaars bebouwd tot vrijwel vrij van bebouwing.
- Structuren - grootschalige door lage oude en hoge zeedijken begrensde ruimte, intensief (deels onverhard) rationeel wegenpatroon.
- Boerenerven - verspreid voorkomend.
- Wegen - wegen rationeel met haakse patronen.
- Water - slenken, wielen.
- Verkaveling - onregelmatig tot regelmatige blokverkaveling.
- Beplanting - puntverdichtingen rond erven en eendenkooien, plaatselijk bosclementen, gedeeltelijk langs hoofdwegen, vrijwel aaneengesloten erfbeplantingen.
- Bijzonderheden - verdwenen dorpen, terpen, restanten van dijkdoorbraken, eendenkooien, kerkhof, bedrijfsterreinen.

Buitendijks land

Aangeslibd land door natuurlijke aanslibbing en gestimuleerd door beschermende stuifdijken, waar slenken vanuit de Waddenzee zand en klei afzetten. Grote variatie aan natuurlijke begroeiing.

Foto 4. Drinkplaats op de kwelder

Kernkwaliteiten

- Bodem en ondergrond - kwelderlandschappen zijn ontstaan op een stelsel van geulen en slenken met natuurlijk microreliëf, voornamelijk (zandige) kleigronden.
- Maat en schaal - open, zeer grootschalig.
- Structuren - Waddenzee, slenken, geulen en prielen, duinmassief en lokale geïsoleerde duinvorming.
- Wegen - enkele zandwegen.
- Water - geulen en slenken.
- Beplanting - voorkomen van lage begroeiing.
- Bijzonderheden - eendenkooien (met kooikerhuisjes), bakens, zand- en stuifdijken, zeer gevarieerde vegetatie.

2.3

Natuur

2.3.1

Natuurlijke waarden

Schiermonnikoog heeft van nature een rijk gevarieerd landschap: veel verschillende milieus, levensgemeenschappen en soorten. Op het vlak van biodiversiteit is Schiermonnikoog een van de belangrijkste gebieden in Nederland en Noordwest-Europa. Kustduinen zijn er niet veel langs de Europese kusten; Schiermonnikoog heeft een uitzonderlijk goed ontwikkeld, weinig verstoord kustduin- en kweldergebied.

Er komen op Schiermonnikoog veel bedreigde soorten voor: vogels, planten, mossen en paddenstoelen. Zoogdieren, insecten, reptielen en amfibieën zijn minder talrijk, doordat Schiermonnikoog een eiland is en deze dieren zich minder gemakkelijk verplaatsen dan vogels of sporen van een paddenstoel. De rugstreeppad is daarentegen zeer talrijk op het eiland. Deze ondernemende pionier heeft al snel het groene strand gekoloniseerd.

Foto 5. Slenken in de kwelder

Schiermonnikoog is meer dan een optelsom van al dan niet bedreigde soorten. De natuurlijke samenhang waarin al die soorten voorkomen heeft een grote waarde op zichzelf. Schiermonnikoog is een van de laatste “wildernissen” in een gereguleerd land.

2.3.2

Planten en dieren

Op kale grond vestigen zich pioniersplanten. Als wind en water niet al te krachtig zijn houden de planten zand en slib vast. De doorworteling van de bodem is het begin van bodemvorming. Naarmate de tijd vordert ontwikkelt de begroeiing zich. Afhankelijk van bodem water en microklimaat verlopen verschillende successiereeksen: in de tijd volgt de ene plantengemeenschap de andere op. Hoe de ontwikkeling verloopt, hangt af van de omstandigheden:

zand of klei, zout of zoet, nat of droog. De hoeveelheid organische stof neemt gaandeweg toe: er vormt zich strooisel en humus. Zonder processen die de ontwikkeling remmen of terugzetten ontstaat vanzelf bos.

Die ontwikkeling is geen rechte lijn, eerder een kronkelende lijn en eigenlijk een cirkel. De ontwikkeling wordt namelijk van nature beïnvloed door allerlei processen. Zout water, stuivend zand, brand en vraat door dieren zijn allemaal natuurlijke processen die bosontwikkeling voorkomen, afremmen of terugdraaien en daarmee zorgen voor afwisseling in tijd en ruimte. Door variatie in bodem, water en begrazingsdruk ontstaan in tijd en ruimte enorm veel verschillen in milieuomstandigheden: gradiënten.

Foto 6. Het Rif met op de achtergrond de veerboot

Eén van de gradiënten heeft te maken met de interactie tussen planten en dieren: de gradiënten tussen onbegraasd en intensief begraasd. Van nature benutten dieren (plantenetters) een groot deel van de jaarlijkse plantengroei. Opvallende (grote) plantenetters en ook konijnen, hazen, ganzen, muizen en niet te vergeten tal van insecten, boven en onder de grond. De grote invloed van begrazing door ganzen en hazen op de kwelder is door onderzoek aangetoond. Planten en plantenetters hebben zich samen ontwikkeld in een proces van co-evolutie. Dieren gebruiken planten op allerlei manieren. Als voedselbron, als kraamkamer, als schuurpaal en als beschutting. Andersom gebruiken planten dieren om hun zaden te verspreiden via hoeven, vacht, veren of darmkanaal. Dieren hebben invloed op de plantengroei, plaatselijk zelfs grote invloed, maar het is van nature de plantengroei die bepalend is voor de fauna en voor de populatieomvang van grote grazers.

2.3.3

Natuurlijke processen en menselijke invloed

Klimaat

Gematigd en nat met veel westenwind

Het klimaat is op het hoogste niveau bepalend voor het landschap. Op Schiermonnikoog heerst een gematigd zeeklimaat met veelal westenwind en meer neerslag dan verdamping. Dit is sterk bepalend voor het eiland. Het betreffende klimaat geeft een transport van west naar oost. Door het neerslagoverschot is een zoetwaterbel gevormd in de bodem van het duingebied.

Warmer en meer extremen

Het klimaat verandert. Al ruim tienduizend jaar, sinds het einde van de laatste ijstijd, stijgt door natuurlijke oorzaken de temperatuur en daarmee de zeespiegel. De afgelopen decennia is de temperatuurstijging versneld. Ook het neerslagpatroon verandert. De verwachting is dat er meer extreem droge en extreem natte perioden zullen komen. De wind kan veranderen, zowel de overheersende windrichting als de frequentie en windrichting van stormen. De watertemperatuur zal stijgen. Al deze veranderingen werken door in het hele ecosysteem, in de sedimentstromen, in de verspreiding van planten en dieren. Hoe precies dit zal verlopen, is niet te voorspellen.

Geologie en geomorfologie

Het eiland is opgebouwd uit zand en slib uit de omringende zeeën. Vanuit de Noordzee komt zand; vanuit de kalmere Waddenzee fijner slib. Hoe harder het water stroomt, hoe grover het afgezette sediment. De meest zandige delen liggen aan de kant van de Noordzee; de meer kleiige delen aan de Waddenzee-kant. Het zand op Schiermonnikoog is fijn en heeft, vergeleken met de andere Waddeneilanden, een iets hoger kalkgehalte (1-2%).

Water en wind vormen het eiland en breken het af. Het eerste wat opvalt zijn natuurlijk de hoogteverschillen: laag gelegen stranden en kwelders, tot meer dan 15 meter hoge duinen met weer duinvalleien daartussen. De valleien kun afgesnoerde strandvlaktes zijn (primaire valleien) of later tot op het grondwater uitgestoven laagtes (secundaire valleien). Iedere duin heeft een eigen ontstaansgeschiedenis.

Rond het jaar 1300 lag het eiland 5 tot 6 kilometer westelijker dan nu. Van de duinboog uit die tijd resteren nog delen in het duingebied ten noorden van het dorp en in de Kooiduinen. Het grootste deel van het duingebied dateert van na 1850. Tot die tijd was het eiland ten noordoosten van de Kooiduinen één grote strandvlakte met wat verspreide duintjes.

Op Schiermonnikoog zijn vrijwel alle onderdelen van een natuurlijk Waddeneiland te herkennen:

- Eilandkop aan de westkant, met aanlandende zandplaten.
- Duinboogcomplex, met aan de oostkant twee parallelle duinketens en een ingesloten strandvlakte daartussen: de Binnenkwelder.
- Washovercomplex, waar de zee bij hoge waterstanden het eiland overstroomt ten oosten van paal 10.4.
- Eilandstaart aan het oostpunt van het eiland. Dit deel van het eiland verandert steeds van vorm en is de afgelopen 25 jaar circa 3 kilometer aangegroeid.
- Strand en vooroever. Schiermonnikoog heeft een zeer breed strand waar op grote schaal een groen strand tot ontwikkeling is gekomen. Zandsuppleties zijn niet nodig om de basiskustlijn te behouden.

Beweging aan banden gelegd

De vorming van het eiland staat op veel punten onder menselijke invloed. Klimaatverandering werkt door in de aanvoer van zand en slib. Het is de vraag in hoeverre opslibbing de voorziene zeespiegelstijging kan bijhouden. Bovendien daalt de bodem door natuurlijke geologische processen en door gaswinning in Noord Nederland.

Met de bedijking van de kwelder ten zuiden van het dorp ontstond in 1860 de Banckspolder. De landschapsvormende geologische processen zijn hier tot stilstand gekomen. Met de afwatering is het proces van bodemrijping en klink in gang gezet. Met een stijgende zeespiegel komt de polder geleidelijk lager te liggen ten opzichte van de zee en de rest van het eiland.

Rond het dorp en de polder ligt de *Primaire waterkering*. De kering bestaat uit de dijk van de Banckspolder en uit een aaneengesloten reeks van duinen, de zogenaamde zandige zeekering.

Tot 1960 was het tegenwoordige *Westerplasgebied* bekend onder de naam Westerkwelder. Het gebied lag buiten de waterkering en stond onder invloed van de zee. In 1962-1963 is de waterkering versterkt en tegelijk verlegd. Met aangevoerde klei en zand is een nieuwe zeereep aangelegd waardoor een flink deel van de kwelder binnen de dijkkring kwam te liggen. Zo ontstond de Westerplas. De Kooiduinen zijn ook opgehoogd.

De primaire waterkering loopt nu rond de Westerplas, langs het strand in het westen en noordwesten. Vanaf ongeveer paal 5.5 loopt de kering dwars door de duinen ter hoogte van de bunker Wassermann naar de Kooiduinen om daar aan te sluiten op de zeedijk. In het gebied binnen de kering is geen invloed van zout water. Verstuiving in de duinen vindt wel plaats op plekken waar de waterkering er geen schade van ondervindt.

Foto 7. Westerplasgebied

Tot het begin van 1950 hadden wind en water vrij spel vanaf paal 7 oostwaarts, dus buiten de zeekering. Daar lag een washovercomplex, een open, spaarzaam begroeid landschap waar de zee een paar keer per jaar nieuw zand afzette. Op deze vlakke lag van west naar oost een reeks weinig begroeide kleine duintjes. De duinenreeks is nog goed te zien op de kwelder. Mede door de stormramp in 1953 ontstond het idee om de Waddenzee in te polderen. Vanaf 1959 werd hard gewerkt aan de aanleg van een stuifdijk. Met behulp van helm en stuifschermen werd een stuifdijk aangelegd tot het Willemsduin. De stuifdijk was klaar in 1978. Toen het onderhoud aan de stuifdijk werd gestopt ontstonden er gaten. Het oostelijk deel van de stuifdijk vanaf paal 10.4 heeft zich ontwikkeld tot een reeks van duinen met stormgaten daartussen. In het kader van het dynamisch kustbeheer werd het onderhoud van paal 7 tot paal 10.4 ook gestaakt. Dit deel van de stuifdijk was inmiddels stevig begroeid geraakt met duindoorn en bleef zonder onderhoud in stand. 11

Halverwege de duinvoet en de Noordzee zijn stuifduinen ontstaan met een groen strand. Deze stuifduinen functioneren als een buffer voor de duinvoet waardoor weinig afslag plaatsvindt. De dynamiek in dit gebied is vrijwel verdwenen.

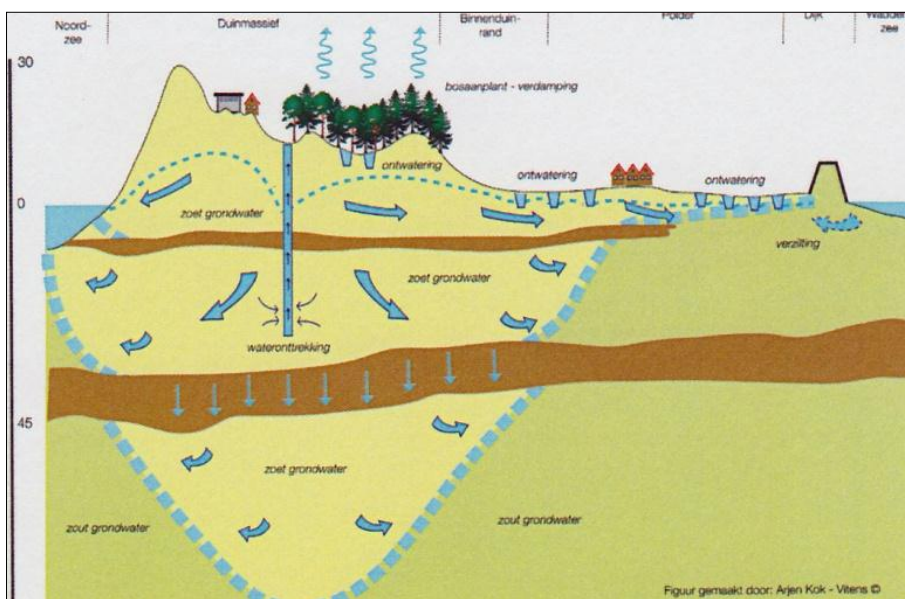
2.3.4

Zoet en zout water

In de bodem van het eiland zit een grote zoetwaterbel. Een bel van geïnfiltreerd zoet water drijft als het ware op het dieper gelegen zout water. Figuur 1 geeft de waterkringloop op een Waddeneiland weer.

Het centrum van de zoetwaterbel ligt ten noordoosten van het dorp. Het zoete water reikt hier tot een diepte van circa 80 meter beneden NAP. De zoetwa-

terbel bolt op tot een hoogte van 4 meter boven NAP ter hoogte van de ijsbaan. De zoetwaterbel wordt regelmatig gevoed door neerslag. Ongeveer de helft van de neerslag verdampt en wordt opgenomen door vegetatie. De rest wordt toegevoegd aan de zoetwaterbel en stroomt af naar zee. In het midden van de zoetwaterbel is de grondwaterstroming naar beneden gericht. Regenwater zakt in de bodem en neemt kalk en voedingsstoffen met zich mee. Aan de randen van de zoetwaterbel komt water aan de oppervlakte. Dit water is onderweg met kalk en mineralen verrijkt. Dit is kwelwater. Het uittreden van kwel is te zien op het westelijk deel van het groene strand waar planten van een zoet milieu groeien.

Figuur 1. Waterkringloop op Schiermonnikoog

Binnen het grote watersysteem liggen tal van kleinere systemen. Duinvalleien ontvangen plaatselijke kwel uit aanliggende duinen. Iedere duinvallei is anders door verschillen in ouderdom, ligging (centraal of aan de rand van de zoetwaterbel) en beheer. Kleine duincomplexen op de oostelijke kwelder hebben hun eigen (soms tijdelijke) zoetwaterbel en zoete kwelzone.

Behalve het gebied binnen de dijkkring en de hoogste duinen wordt een deel van Schiermonnikoog nu en dan overspoeld met zout zeewater. Bij de lage delen van het strand en de kwelder gebeurt dit dagelijks, op de hoogste delen maar een enkele keer. Bij gemiddelde vloed volgt het water de slenken op de kwelder. Bij extreem hoge waterstanden komt bijna de hele kwelder onder water te staan, waarbij grote hoeveelheden slib en zand worden verplaatst. Het water komt bij hoge stormvloedten ten oosten van paal 10.4 ook via stormgaten vanaf het Noordzeestrand het eiland op.

2.3.5

Invloed van waterwinning en -afvoer en bosaanplant

Het watersysteem is dynamisch en verandert voortdurend. Ook grondwaterstanden veranderen daardoor. Er zijn natuurlijke factoren (bijvoorbeeld aangroei van de kust). Er zijn ook menselijke invloeden. Veranderingen in waterstanden zijn nooit helemaal aan één factor toe te schrijven.

De hydrologie van Schiermonnikoog staat sinds 1950 onder invloed van de waterwinning in de Hertenbosvallei in het westelijk duingebied. Tot 1950 haalde men water uit een welput of uit een gemetselde bak waarin het regenwater van het dak werd opgevangen. In 1950 werd de waterleiding aangelegd. In het eerste jaar werd circa 7800 m³ gewonnen. Dit is inmiddels opgelopen tot circa 180.000 m³ per jaar. De totale vergunningscapaciteit bedraagt nu 200.000 m³ per jaar. In het kader van het Uitvoeringsplan Integraal Waterbeheer (1993) is in de negentiger jaren van de vorige eeuw een deel van de waterwinning verplaatst naar de Westerplas om de verdroging in de duinen te beperken. De effecten van de verplaatsing worden regelmatig gemonsterd. De invloed van de waterwinning op de Hertenbosvallei worden geschat op een daling van de grondwaterstand van 10 tot 30 cm.

Er zijn meer factoren die grote invloed hebben op de grondwaterstanden. Door veranderingen in de kustlijn is de grondwaterstand veranderd. Kustaangroei leidt tot een groter opbollen van de van de zoetwaterbel (hogere grondwaterstanden), kustafslag tot minder opbollen (lagere grondwaterstanden).

De aanplant van naaldbossen heeft geleid tot een grotere toename van de verdamping en een daling van de grondwaterspiegel. Naaldbossen hebben een grotere verdamping dan loofbossen. De naaldbossen worden geleidelijk en gedeeltelijk omgevormd tot een gemengd bostype met een lagere verdamping. Aan de rand van het centrale duingebied vindt grenzend aan het dorp waterafvoer plaats ten behoeve van de sportvelden en de camping Seedúne. Hier ligt ongeveer het centrum van de zoetwaterbel.

De afwatering van de Banckspolder heeft, ondanks de aanwezigheid van stuwen, een drainerende invloed op het aangrenzende duingebied.

De opgehoogde schelpenpaden op de kwelder vormen op enkele plekken obstakels voor afstromend water. Daarom is op enkele plekken de duikercapaciteit vergroot om stagnatie van water te voorkomen.

2.3.6

Bodem

Kalkhoudend en kalkarm, zout en zoet, mineraal en organisch

Onder invloed van de waterstroming en de begroeiing verandert de samenstelling van de bodem. Door het neerslagoverschot spoelen kalk, zout en mineralen uit naar de diepere ondergrond. In het algemeen geldt op Schiermonnikoog: hoe ouder de bodem, hoe minder kalk. In oudere delen van de duinen is de kalk helemaal uitgespoeld door de regen. De meeste duinen op Schiermonnikoog zijn jonger dan 150 jaar en bevatten een zekere mate van kalk. Overstuiving met vers en kalkhoudend zand, toestroming van kalkrijk grondwater en overstroming met brak water zorgt op delen van het eiland voor aanvoer van nieuwe kalk en mineralen.

Onder invloed van de begroeiing hoopt zich in de bodem organisch materiaal op. Als dat materiaal goed kan verteren ontstaat er humus. Als de vertering traag verloopt, stapelen dode plantenresten zich op, bijvoorbeeld in valleien die langdurig nat zijn. Op zulke plekken ontwikkelt zich veen.

2.3.7

Menselijke invloed

Zoals heel Nederland heeft ook Schiermonnikoog te maken met vermestende en verzurende stoffen die via lucht en regen in de bodem komen, met name stikstof in de vorm van ammoniak. Veel van de stikstofdepositie komt van buiten het eiland. Naast deze zogeheten achtergronddepositie komt stikstof (ammoniak) ook van de veehouderijen in de polder. Door de neerslag van zure en vermestende stoffen spoelt kalk sneller uit de bovenste bodemlagen. Stikstof werkt als mest voor planten. Als er geen tekort is aan andere voedingsstoffen (zoals fosfaat) treedt verzuuring en vergrassing op. Door de relatief lage kalk- en ijzergehaltes in de bodem wordt fosfaat niet gebonden aan andere stoffen en is het beschikbaar voor planten. In kalkarme, zure bodem is bovendien de beschikbaarheid van stikstof groot. Vooral de oudere delen van het duingebied die niet door kalkhoudende kwel gevoed worden, zijn gevoelig voor vergrassing en verzuuring. Beschikbaarheid van fosfaat en stikstof is niet beperkt en planten die daarvan profiteren groeien onbelemmerd. Een paar soorten (duinriet, strandkweek, zandzegge) overheersen nu de begroeiing in grote delen van de duinen.

Delen van de duinen zijn door Natuurmonumenten geplagd en opengemaakt om voedselrijke grond af te voeren en pionierbegroeiingen te herstellen, o.a. ten noorden van het Kapenglop, waar stuivende duinen liggen. Ook in de Westerdünen liggen enkele actief stuivende duincomplexen. Op die plekken komt kalkhoudend zand in de uitgelopen delen van de duinen terecht.

2.3.8

Dynamiek door menselijk gebruik

Behalve de natuurlijke dynamiek is ook het menselijk gebruik van de duinen en kwelders verminderd. In de duinen werd vroeger hout gehakt, helm gesneden, gewas gemaaid, plaggen gestoken en wat al niet meer. Ook voor de aanleg van de Banckspolder waren er boeren op Schiermonnikoog. Hun boerderij stond in het dorp, hun grond bestond uit duinen en kwelders. Ten noorden van het dorp lagen kleine bouwlandjes die in het terrein nog te herkennen zijn in de Westerduinen.

Delen van de Binnenkwelder rond de Reddingsweg werden tot de zeventiger jaren door Domeinen aan boeren uitgegeven. Tot in de vijftiger jaren werd het vee van de eilander boeren aangevuld met vee van de vaste wal. Er was een herder die toezicht hield op de beweiding van de kwelder. Om te drinken moesten de koeien 's avonds terug naar de polder (kweldershok).

2.3.9

Beheer als vervanging – natuurgebied

Het beheer van Natuurmonumenten vervangt in feite de rol van de vroegere duinboeren. Door te maaien, te kappen, te plaggen en te laten beweiden brengt de natuurbeheerder dynamiek en variatie aan. Duinvalleien met bijzondere planten wordt nu en dan gemaaid om verbossing en strooiselophoping tegen te gaan. Openheid blijft op die plekken behouden. De veroudering en de daarmee vaak gepaard gaande ontkalking van de duinvallei gaat door, al is het langzamer.

Plaatselijk zet Natuurmonumenten sinds een paar jaar pony's en Soay-schapen in. Deze dieren gaan bij hoge begrazingsdruk, volgend op kappen en plaggen, hernieuwde verbossing tegen. Er ontstaat een open gebied met een lage vegetatiestructuur. Bij de Westerplas loopt een kleine groep paarden die een deel van het gebied open houdt. Op de Binnenkwelder en in het aangrenzende gebied (totaal 400 hectare) laten de veehouders hun jongvee grazen in de periode van half maart tot half oktober. De runderen grazen er in een dichtheid van ongeveer 1 dier op 2 hectare.

Drie fasen in de ontwikkeling

Er zijn vanuit de ontwikkeling van Schiermonnikoog in historische tijd grofweg drie belangrijke perioden te onderscheiden:

- 18^e eeuw: sterke afslag van de toenmalige westkust, verdwijnen van de oude duinboog en van het dorp Westerburen in zee, start bouw van het huidige dorp (vanaf 1720) in de luwte van de resterende duinboog;
- tweede helft 19^e eeuw: aanleg van de Banckspolder en begin fase van sterke duinontwikkeling (Kobbeduinen en Oosterkwelder);
- vanaf circa 1950: minder dynamiek, meer ruigte en bos door:
 - toenemende stikstofdepositie;

- start waterwinning Hertenbosvallei in 1950;
- dichtleggen van stuifkuilen met takken;
- begin afname konijnenstand door myxomatose van 1957;
- afsluiting washovercomplex door de aanleg van de Stuifdijk vanaf 1959;
- bedijking van de Westerkwelder.

Hoewel Schiermonnikoog nog altijd zeer dynamisch en natuurlijk is, is vanaf 1850 een proces van “vastleggen” ingezet en zijn natuurlijke landschapsvormende processen steeds verder ingedamd. Het proces van vastleggen is vanaf 1950 in een stroomversnelling gebracht.

2.3.10

Beheer als vervanging – De Banckspolder

Het beheer van De Banckspolder vindt nog steeds plaats door de boeren, die de cultuurgrond in gebruik hebben. Ondanks een moderne landbouwstijl is het huidige gebruik mede afgestemd op de aanwezige weidevogels en ganzen. De betrokken eigenaren/gebruikers kunnen voor het betreffend gebied een overeenkomst met provincie Fryslân afsluiten met het oog op het beheer van deze natuurwaarden.

Hieronder is de kaart weergegeven waarop de afgesloten beheerpakketten voor 2013 zijn weergegeven. De afgedrukte stippen geven de waargenomen broedparen weer. Uit de legenda bij de kaart blijkt dat het beheer vooral is gericht op het in stand houden van rust en legselbeheer.

Deze pakketten hebben géén planologische betekenis. Betrokkenen zijn vrij om de pakketten in samenspraak met de provincie te bepalen, binnen de kaders van het door de provincie vastgesteld Natuurbeheerplan.

Hierna is een overzicht weergegeven van grote aantal broedparen en nesten per hectare kan het belang worden afgeleid (bron: collectief beheerplan ANV Waddenvogels, 2012).

Deelgebied Schiermonnikoog aantal broedparen		
Soort	Aantal totaal 2011	Aantal per 100 ha 2011
Kievit	167	64
Grutto	20	8
Scholekster	306	118
Tureluur	35	13
Deelgebied Schiermonnikoog aantal gevonden nesten		
Soort	Aantal totaal 2011	Aantal per 100 ha 2011
Kievit	149	57
Grutto	30	11.5
Scholekster	344	132
Tureluur	34	13

2.4

Cultuurhistorische elementen

In het landschap van Schiermonnikoog zijn nog veel herkenbare punten terug te vinden die iets zeggen over de geschiedenis van zijn bewoners en eigenaren.

2.4.1

Restant van de oude zeedijk.

In 1860 werd in opdracht van de toenmalige eigenaar, de heer J.E. Banck een zeedijk aangelegd. Hiervan is een oorspronkelijk deel behouden gebleven van circa 1000 meter. Dit deel loopt vanaf de “Bank van Banck” in westelijke richting tot de Westerburenweg waar de dijk aansluit op de Westerduinen.

De voormalige zeedijk is thans in gebruik als wandelpad. Het biedt een prachtig uitzicht op de “Westerplas” die is ontstaan in 1962 toen een voormalige kwelder werd afgesloten van de Waddenzee. Dit als gevolg van de dijkverzwaring die nodig bleek na een dijkdoorbraak in februari 1962.

Foto 8. Oude zeedijk

2.4.2

Waardevolle boerderijpanden

Volgens de provinciale cultuurhistorisch inventarisatie van de jongere bouwkunst (1850-1940) zijn de volgende boerderijen cultuurhistorisch waardevol in verband met de verschijningsvorm van het gebouw:

- Heereweg 2;
- Heereweg 8.

Foto 9. Heereweg 2

Foto 10. Heereweg 8

De gebouwen en objecten die onder de noemer van de jongere bouwkunst vallen, zijn verzameld tijdens het Monumenten Inventarisatieproject (MIP), uitgevoerd tussen 1987 en 1994. De geïnventariseerde objecten en complexen zijn een historische getuigenis en bouwkundige vertaling van de ontwikkelingen die in de periode 1850-1940 op maatschappelijk, cultureel, technisch en economisch gebied hebben plaatsgevonden.

2.4.3

Stenen paal op het hoogste punt van het Minne Onnespad

Op het hoogste punt van het Minne Onnespad, over en naast de Strydieken, staat de zogenaamde “Elstienen Pail”. Verscholen in het riet in het noordwestelijk deel van de Westerplas staat nog een identieke paal. Deze palen markeren de eigendommen van de Staat der Nederlanden en de voormalige particuliere eigenaren van het eiland. De geschiedenis van deze palen gaat terug tot verkoop van het eiland van de familie Stachouwer aan de heer J.E. Banck in 1858. De palen zijn in 1906 geplaatst na een jarenlange correspondentie tussen de voormalige eigenaren van het eiland en de staat der Nederlanden.

Foto 11. Elstienen pail

2.4.4

Bunker Wassermann

Deze bunker is gebouwd in de oorlogsjaren 1940-1945 in het voormalig “Wytdún” of “Poemelsdún”. Het is de laatste bunker uit de bezettingsjaren die prominent in het landschap aanwezig is. De bunker fungeert als uitkijkpunt van waar men het eiland, de Noordzee en de Waddenzee kan overzien. Enkele jaren geleden is de bunker toegankelijk gemaakt voor het publiek. Men kan een kijkje in de bunker nemen. Op de bunker is informatie aangebracht. Overwogen zou kunnen worden om op of aan deze bunker een kaart te bevestigen met daarop alle locaties van verdedigingswerken die in de oorlogsjaren zijn gebouwd.

Aan het eind van de Prins Bernhardweg staan ook nog enkele bunkers die in gebruik zijn als opslag of als bunkermuseum.

Foto 12. Bunker Wasserman

2.4.5

Begraafplaats Vredenhof, zeemannsgraven en de Reddingsweg

Deze begraafplaats met daarbij de graven van de bemanning van een Zweeds zeilschip (vermoedelijk de bark Rauta, in 1863 vergaan) ten zuiden van Vredenhof is van cultuurhistorische betekenis. Dat geldt ook voor de weg naar Vredenhof en het strand ter hoogte van Paal 7, de Reddingsweg. Deze is in 1829 aangelegd om de reddingsboot naar het Noorder- en Oosterstrand te rijden.

Deze drie elementen zijn niet los van elkaar te denken omdat ze de natuurlijke oorzaak zijn van hun bestaan. Vroeger was het de gewoonte om aangespoelde stoffelijke overschotten van omgekomen zeelieden in de zeereep te begraven. Het gebeurde nogal eens dat, bij hoge stormtijden, de stoffelijke overschotten weer bloot spoelden. Ze werden dan herbegraven achter de eerste duintjes. Denk hierbij aan de duinen ten noordoosten en ten oosten van de 2de dennen die ook wel de “Lyke dune” genoemd worden. Rond 1917 ontstond bij enkele eilanders het plan om een drenkelingenkerkhof te stichten. Het waren Ruurd Fenenga, oud-kapitein op de zeilvaart, Theunis Riekert Visser en Rink de Boer,

beiden boer en Sake van der Werff. Graaf Bernstorff werkte me aan dit initiatief en stelde grond beschikbaar.

Foto 13. Begraafplaats Vredenhof

Het beheer van de Reddingsweg, het Vredenhof en de Zweedse graven moet recht doen aan zijn ontstaansgeschiedenis. De eenvoud van deze begraafplaatsen maakt deze plaatsen indrukwekkend. De Reddingsweg dient zijn oorspronkelijke karakter te behouden. Het is nu een wandelpad dat niet mag worden verhard vanwege zijn kwetsbaarheid.

2.4.6

De Eendenkooi

De eendenkooi is na het gereedkomen van de zeedijk in opdracht van de heer Banck in 1861 opgericht. Tot 1959 is de kooi gebruikt om eenden te vangen. In 1959 zegde Domeinen de pacht aan de toenmalige kooiker, de heer IJ. Talsma, op. De eendenkooi raakte in verval. Door oplettende eilanders werd de kooi tijdig opnieuw geregistreerd, waarmee voorkomen werd dat de kooi nooit meer in bedrijf zou komen en het afpalingrecht zou vervallen. Na oprichting van het Nationaal Park zijn plannen gemaakt om de kooi te restaureren. Op 8 november 1990 is de geheel gerestaureerde eendenkooi opgeleverd. De heer T. Talsma werd aangesteld als kooiker. De eendenkooi wordt nu gebruikt om eenden te vangen voor ringonderzoek. Regelmatig vinden excursies plaats.

Foto 14. Eendenkooi

2.4.7

Bakens Kobbeduinen en Willemsduin

De bakens op de Kobbeduinen en het Willemsduin hebben hun oorspronkelijke functie voor de scheepvaart en de driehoeksmeting verloren.

Uit historisch oogpunt (18e eeuw) is het van belang deze bakens in stand te houden.

Foto 15. Baken Kobbeduinen

Foto 16. Baken Willemsduin

Eeuwenlang heeft men bakens langs de kust opgericht ten behoeve van de passerende scheepvaart; veel van deze bakens langs de kust zijn verdwenen. Tegenwoordig hebben de bakens een zonerende functie; het geeft de toerist een doel en een oriënteringspunt tijdens zijn zwerftochten over het eiland.

2.4.8

Stuifdijk tussen paal 7 en 10

Met de aanleg van de stuifdijk is omstreeks 1955 begonnen. De bedoeling was een stuifdijk aan te leggen tot paal 16. Na de ramp in Zeeland (1953) waren er plannen om de Waddenzee in te polderen. Later kwam de regering daarop terug, nadat de Waddenzeecommissie advies had uitgebracht in 1965. Rond 1970 werden de werkzaamheden aan de Stuifdijk beëindigd. In verband met het dynamisch kustbeheer heeft Rijkswaterstaat besloten om het onderhoud te beëindigen en de Stuifdijk weer terug te geven aan de natuur. Door de ontwikkeling van het Groene Strand is de dynamiek in dit gebied geheel verdwenen. De Stuifdijk ligt er nu als een herinnering aan het verleden en het vele werk wat door de helmplanters is verricht. In het Beheer- en Inrichtingsplan Plus 2011 – 2020 voor het Nationaal Park Schiermonnikoog (BIP+) staat dat onderzoek wordt gedaan naar de mogelijkheden van herstel van de washover. Mogelijk krijgt de Stuifdijk opnieuw een functie.

Foto 17. Stuifdijk

2.4.9

De Eerste en Tweede Dennenbossen

De naaldbossen zijn vanaf ongeveer 1915 aangeplant in opdracht van de toenmalige eigenaar van het eiland Graaf Bernstorff. De bossen bestaan hoofdzakelijk uit Corsicaanse en Oostenrijkse dennen. De bossen zijn aangeplant als productiebos, met als oogmerk om hout te oogsten. Ook was het de bedoeling om door de bosaanplant de verstuiving ten noorden van het dorp een halt toe te roepen. Van het kappen van bomen voor de houtoogst is het nooit gekomen. Door stormen zijn flinke gaten in de bossen geslagen, waar spontaan jonge loofbomen opkwamen. Vanaf 1995 werkt Natuurmonumenten, op basis van een plan, aan een geleidelijke omvorming van de naaldbossen tot een meer gevarieerd bos.

2.4.10

Herdershut en Kweldershok

Foto 18. Herdershut

Op het terrein van het veldstation van de Rijksuniversiteit Groningen aan de oostkant van de Banckspolder staat de herdershut, die herinnert aan de kweldebeweyding met een gehoede kudde tot 1959. Wegens het ontbreken van zoet drinkwater op de kwelder, kwam de kudde in de avond terug naar het gedeelte van de polder dat nog altijd bekend staat als het 'Kweldershok'. Op dit perceel is het oorspronkelijk reliëf aanwezig.

2.4.11

Dobbe bij de Oosterreeweg

Foto 19. Dobbe bij de Oosterreeweg

Oorspronkelijk waren er in de polder verschillende dobben aanwezig. Deze werden gebruikt als drenkplaats voor het vee. Door de intensivering van de landbouw zijn deze geleidelijk uit het landschap verdwenen. Op een weiland

aan de Oosterreeweg is nog een dobbe aanwezig. Als cultuurhistorisch element in het landschap is het van belang om deze dobbe te handhaven.

2.5

Landbouw

Vanaf het eerste moment dat er bewoners op het eiland waren heeft de landbouw een rol gespeeld. De kwelders waren uitermate geschikt voor beweiding met vee. Al spoedig vond bedijking plaats waardoor de landbouw kon worden verbeterd. Restanten van de eerste dijkes (indertijd vooral bedoeld voor ‘droge voeten’ van Huize Stachouwer) worden nog aangetroffen bij de Oosterreeweg.

HISTORIE

De landbouw kreeg een belangrijke impuls toen Mr. Banck in 1860 besloot om de kwelder te bedijken. Mr. Banck was destijds eigenaar van het eiland. Onder zijn regiem werd de nieuwe zeedijk aangelegd en werd gewerkt aan verbetering van de landbouwkundige situatie. De polder heeft, ondanks enkele dorps- en recreatieve uitbreidingen, nog steeds een open en vlak karakter. De strakke verkaveling en het rationele wegenpatroon dragen hieraan bij.

In het gebied zijn 7 melkveehouderijen gevestigd. De polder bestaat hoofdzakelijk uit grasland; sedert 1993 wordt ook maïs verbouwd voor veevoer.

BESTAANDE SITUATIE

Het gebruik ten behoeve van de veeteelt kan als vrij intensief worden aangemerkt. Hierdoor is de botanische waarde van het agrarisch gebied vrij gering.

Uitbreidingsmogelijkheden voor de landbouw zijn nauwelijks aanwezig, omdat alle weidegrond is benut. Toch zijn er goede perspectieven in combinatie met andere activiteiten. Zes van de zeven bedrijven hebben belangrijke inkomsten uit de recreatie.

In het kader van het oude bestemmingsplan zijn per bedrijf 120 slaapplekken toegelaten voor recreatieve verhuur in de vorm van groepsverblijven in combinatie met appartementen. Ook is kleinschalig kamperen mogelijk tot maximaal 10 tenten per bedrijf. Incidenteel vindt verhuur van stalruimte plaats voor paardenliefhebbers.

Er worden in de toekomst geen nieuwe grootschalige ruimteclaims voorzien.

De natuurwaarden in de Banckspolder zijn direct gerelateerd aan de bodem- en waterhuishoudkundige kenmerken van het gebied. Door verschillende oorzaken heeft de polder een vrij hoog natuurpotentieel. De polder is een belangrijk weidevogelgebied. Met name de Kievit, de schone kievit, de tureluur en de grutto zijn algemeen voorkomende soorten. In het winterseizoen is de polder een belangrijk foerageergebied voor duizenden ro- en brandganzen. Ten slotte is de polder een belangrijke hoogwatervluchtplaats voor vogels.

NATUURWAARDEN

De polder valt binnen de Ecologische hoofdstructuur en wordt aangemerkt als een begrensde beheergebied.

In augustus 2002 is het “Gebiedsplan De Friese Waddeneilanden” vastgesteld door het college van gedeputeerde staten van Fryslân. Dit plan bevat de kaders op grond waarvan subsidie kan worden aangevraagd voor agrarisch natuurbeheer. In het plan is de begrenzing aangegeven voor het beheergebied Schiermonnikoog, de natuurdoelen en de subsidiabele beheerpakketten. Het beheergebied bedraagt een oppervlakte van ca. 280 ha. De hoofddoelstelling heeft betrekking op de weidevogels. Hierdoor kunnen beheersovereenkomsten worden gesloten met de boeren waarbij rekening wordt gehouden met de broedvogels in dit gebied. Beheersovereenkomsten met een uitgestelde maaien weidedatum hebben een positief effect op de weidevogelstand. Een deel van de polder is aangewezen als een gedooggebied voor ganzen. Dit betekent dat ganzen met rust worden gelaten. Als tegenprestatie ontvangen de boeren een vergoeding.

Tabel 1: Inventarisatie weidevogels 2004-2010

Soort	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Kievit	141	139	144	161	166	164	156
Grutto	16	21	52	26	33	38	40
Tureluur	16	15	16	19	23	29	26
Scholekster	239	229	227	276	462	307	186

(bron: werkgroep Nazorg weidevogels van de Natuur- en Vogelwacht Schiermonnikoog)

De polder speelt een belangrijke rol bij het reguleren van de waterhuishouding op het eiland. Langs de zeedijk loopt de dijksloot die het overtollige water afvoert via een duiker naar de Waddenzee.

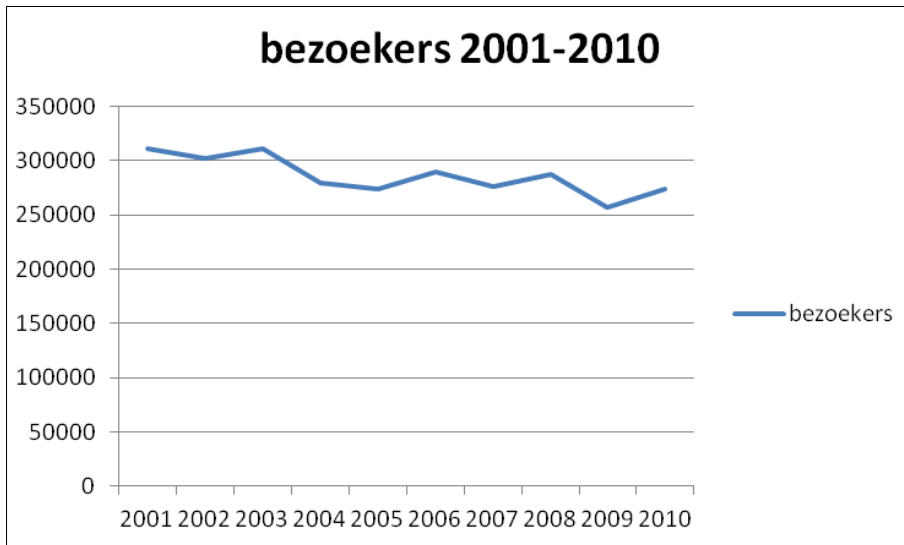
2.6

Recreatie

2.6.1

Algemeen

De recreatie is van groot belang voor zowel eilanders als recreanten. Jaarlijks komt een constante stroom (275.000 - 300.000) gasten naar het eiland. Uit onderzoek is gebleken dat men vooral naar het eiland komt om te genieten van de kernwaarden van het eiland. Deze kernwaarden zijn de ruimte, de verscheidenheid aan verschillende landschappen, de rust die er heerst en de vrijheid om van al deze waarden te kunnen genieten zonder overbodige beperkingen. Bezoekers komen vooral uit Noord-Nederland en uit Duitsland. Veel mensen komen meer dan eens terug op het eiland. Rust en ontspanning in een natuurlijke omgeving vormen voor veel bezoekers een belangrijke reden om naar het eiland te komen.

Figuur 2. Ontwikkeling van het aantal bezoekers

De gemeente voert een beleid dat is gericht op stabilisatie van de omvang van de verblijfsaccommodaties. Dat betekent geen uitbreiding van het aantal recreatiewoningen, hotels, enzovoort. Wel is er ruimte voor kwaliteitsverbetering van bestaande bedrijven. In veel gevallen is daarvan de afgelopen jaren gebruik gemaakt. Er zijn circa 6.200 overnachtingplaatsen. Bij een bezettingsgraad van 80% betekent dit dat er in het hoogseizoen circa 5.000 verblijfsrecreanten zijn. Bij mooi weer in het hoogseizoen kunnen daar 2.500 dagtoeristen bijkomen. Een goede bezettingsgraad en kwaliteitsverbetering van bestaande voorzieningen is een breed gedeelde wens.

Foto 20. Strandopgang bij Westerstrand

Binnen het plangebied komen verblijfsaccommodaties uitsluitend voor bij de agrarische bedrijven. Het ligt niet in het voornemen om hierin verandering aan te brengen.

2.6.2

Zonering van de recreatie

Mensen moeten zoveel mogelijk van het eiland kunnen genieten. Soms is het bezoek van de natuur een doel op zich (genieten van het landschap en de natuur). Soms wordt de natuur gebruikt als een decor voor hun activiteiten (zeilen, surfen, paardrijden et cetera). Sommige activiteiten kunnen niet overal plaats vinden. Zo is het van belang om hoogwatervluchtplaatsen en broedgebieden zoveel mogelijk te ontzien. Om deze reden is er een zonering voor de recreatie vastgesteld die erop neerkomt dat de kwetsbare delen van de natuur zoveel mogelijk worden ontzien en dat recreatieve activiteiten worden toegelaten op de plaatsen die het minst bezwarend zijn.

Onder zonering van de recreatie wordt verstaan: het verdelen van de verschillende vormen van recreatie binnen de natuurgebieden. Zonering is het aanbrengen van een ruimtelijke geleiding waardoor gebiedsdelen ontstaan met een verschillende bezoekersdruk en bestemd voor verschillende recreatievormen. Het verdelen van het recreatief medegebruik, zowel in ruimte als in tijd, is onmisbaar voor het optimaal functioneren van de recreatie in het natuurgebied. Ook zorgt de zonering voor het voorkomen van hinder tussen de verschillende recreatievormen onderling. Zo is bijvoorbeeld een ruiterspad niet te combineren met een fietspad. Versnippering van het gebied moet echter worden voorkomen. Bepaalde voorzieningen zijn nodig, want anders maakt men ze zelf. Er kan voor worden gekozen om de meeste bezoekers in bepaalde delen te concentreren. Een goed voorbeeld hiervan is het activiteitenstrand. Op deze wijze kunnen kwetsbare gebieden (broedgebieden of hoogwatervluchtplaatsen) worden ontzien. Het behoud van de natuurwaarden speelt hierin een belangrijke rol. In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat het van belang is om de meeste recreatie te concentreren in de minst kwetsbare terreingedeelten.

De zonering van de recreatie dient ook in relatie met de omgeving te worden gezien. Van belang daarbij is het recreatieve aanbod vanaf een bepaalde plek. Een voorbeeld hiervan zijn de strandovergangen. Ook de aanwezige voorzieningen zijn van belang; deze kunnen namelijk een zeefunctie hebben. Dat geldt ook voor de natuurlijke gesteldheid van het terrein zelf. Een voorbeeld hiervan is de kwelder die doorsneden wordt door slenken. Deze handicaps in het terrein kunnen helpen bij de gewenste zonering. Dergelijke handicaps kunnen een positieve bijdrage leveren aan de verminderde recreatiedruk op bepaalde gebieden.

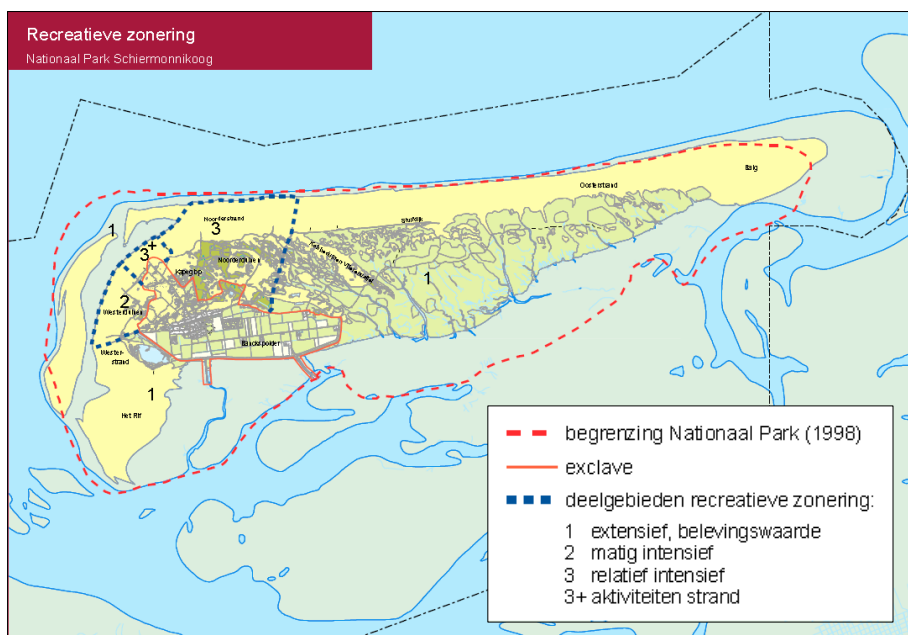
Verreweg het belangrijkste instrument bij de zonering van de recreatie is de ontsluiting door middel van een padenstelsel. Paden dienen zoveel mogelijk op

elkaar aan te sluiten en niet “dood” te lopen. Fietspaden moeten een grotere actieradius hebben dan wandelpaden.

2.6.3

Deelgebieden

In het natuurgebied kunnen drie deelgebieden worden onderscheiden. Zij verschillen in mate van natuurlijkheid, beheersintensiteit en recreatieve druk. Onderstaand worden deze gebieden globaal beschreven. Daarbij wordt aandacht besteed aan de natuurlijke waarden, het natuurbeheer en het recreatieve beheer. De gebieden zijn aangegeven op een kaart.

Figuur 3. Recreatieve zonering

Deelgebied 1

Dit gebied betreft het grootste deel van het eiland. Het is het meest extensief gebruikte en beheerde deel van het eiland. Wind en water hebben vrij spel in dit dynamische gebied. Onder het gebied vallen de oost- (vanaf de Reddingsweg) en westpunt van het eiland en delen van de Waddenzee en de Noordzee.

Natuur

- Natuurlijke processen verlopen ongestoord.
- Geen inrichtingsmaatregelen met uitzondering van enkele voorzieningen voor de recreatie waarbij geen natuurlijke processen worden verstoord².

² Er loopt momenteel wel een studie naar het herstel van de getijdewerking in de Westerplas. In verband met de eutrofiëring moet de vraag worden beantwoord of het gebied zoet blijft en daarvoor goed wordt ingericht, of dat het zoute milieu opnieuw wordt geïntroduceerd.

- Actief beheer is beperkt. Er wordt thans wel studie verricht naar actiever beheer, zoals het herstellen van een washovercomplex.
- Tijdelijke afsluiting van broedgebieden.

Recreatie

- Recreatief medegebruik is extensief, waarbij ruimte is voor de bijzondere belevingswaarde van dit ruige en onvoorspelbare gebied.
- Relatief weinig paden.
- Gebied zo weinig mogelijk ontsluiten.
- Natuurlijke handicaps in het terrein handhaven en gebruiken bij de zonering.
- Zwakke attractiepunten.

Deelgebied 2

Het betreft het westelijk duingebied, het gebied rond de Westerplas en delen van het strand. In dit gebied zijn de natuurlijke processen enigszins beteugeld. Behalve op het strand dringt zeewater hier niet door. De waterhuishouding staat onder invloed van menselijke ingrepen (waterwinning). Deels ontbreken natuurlijke processen door menselijke ingrepen.

Natuur

- Natuurlijke processen kunnen opnieuw worden geactiveerd door kleinschalige ingrepen zoals het tegengaan van verruiging en het stimuleren van verstuiving.
- Inrichtingsmaatregelen worden alleen getroffen ten behoeve van herstel van natuurlijke processen.
- Tijdelijke afsluiting van kwetsbare gebieden.

Recreatie

- Recreatief medegebruik is matig intensief.
- Padenstelsel belangrijk bij de zonering.
- Matig tot zwakke concentratiepunten.
- Picknickplaatsen en banken.

Deelgebied 3

Dit is het gebied ten Noorden van het dorp tussen de Badweg en de Prins Bernhardweg. In dit gebied zijn de natuurlijke processen gering en is de menselijke invloed het grootst. Het gebied wordt gekenmerkt zich door bosaanplant in het verleden. Het gebied ligt het dichtst bij het dorp. Er zijn weilandjes in gebruik voor natuurlijk beheer. In dit gebied ligt de recreatieplas de "Berkenplas" en het speelbos het Hazenweitje. Direct ten Noorden van het dorp liggen voorzieningen voor actieve recreatie zoals de sportvelden, het openluchtbad en de ijsbaan. Deze functioneren als buffer tussen het natuurgebied en de bebouwing.

Deelgebied 3+

Dit deelgebied vormt het meest intensief voor recreatie gebruikte deel van het strand met ruimte voor onder andere kitesurfen en het kitebuggy-en/strandzeilen. Deze recreatievormen worden geconcentreerd op het strand tussen de Badweg en het Jacobspad. Al het huidige en toekomstige intensieve recreatieve strandgebruik zal dan (eventueel na positieve beoordeling) binnen dit gebied uitgeoefend kunnen worden. Deze zone wordt aangeduid als het 'activiteitenstrand' en vormt een bijzonder onderdeel van zone 3.

Gezien het dynamische karakter van dit deel van het Noordzeestrand is het gewenst om de noodzakelijke flexibiliteit te betrachten in de functietoekenning (op welk deel van het strand kan een bepaalde vorm van strandgebruik uitgeoefend worden) van bepaalde recreatievormen. In maart van ieder jaar zullen nadere afspraken met de verschillende partijen gemaakt worden. Aanwezig bij dit gesprek zijn de gemeente Schiermonnikoog, provincie Fryslân, Natuurmonumenten en de (georganiseerde) strandgebruikers. De gemeente neemt het initiatief voor het organiseren van het gesprek. De Werkgroep Beheer van het Nationaal Park wordt geïnformeerd over de afspraken.

De afspraken die gemaakt worden, hebben betrekking op veiligheidsaspecten onderling en met andere gebruikers van dit deel van het strand waaronder zwemmers, huifkartochten etc. Daarnaast zullen er ook afspraken worden gemaakt om de verstoring van de (soms) aanwezige fauna tot een minimum te beperken. Hierbij kan gedacht worden aan nadere gebiedsafbakening van de verschillende gebruikers, het ontwikkelen van een gedragscode, het ontwikkelen van een voorlichtingsflyer en het evalueren van de verschillende vormen van strandgebruik en de effecten hiervan.

Natuur

- Dynamiek ontbreekt vrijwel en het beheer is gericht op herstel van natuurlijke processen door middel van maaien, kappen, zagen, plaggen en het stimuleren van verstuiving.
- De Eerste en Tweede Dennen worden omgevormd tot een gevarieerd bos.
- Kwetsbare natte valleien kunnen tijdelijk worden afgesloten.

Recreatie

- Recreatief medegebruik is relatief intensief in vergelijking met andere gebieden.
- Hier ligt de sterkste concentratie van paden.
- Sterke concentratie punten voor de recreatie aanwezig zoals bewaakte strandgedeelten met voorzieningen en parkeerplaatsen.
- Speelweiden met picknickvoorzieningen.
- Het gebied moet de meeste recreatie opvangen. Tussen de strandpalen 3 en 5 is een gebied aangewezen voor actieve recreatie; het activiteitenstrand (zone 3+). Hier vinden activiteiten plaats zoals vliegeren, strandzeilen, boogschieten, kitebuggy, houden van kampvuren en schil-

- deren vanuit een atelier, dat in de zomer enige maanden (april tot en met herfstvakantie scholen in oktober) in de duinpannen mag staan.
- In dit gebied worden tijdelijke bouwwerken toegestaan voor seizoensgebonden activiteiten.

Foto 21. Zeilen en vliegeren op het activiteitenstrand

Uit het voorgaande blijkt dat de belangen van natuur en recreatie parallel lopen. Gasten komen naar het eiland om te genieten van natuur en landschap. Daarom is het in stand houden van de natuurlijke waarden van groot belang voor de recreatie en dus voor de economie van het eiland. Geschat wordt dat ongeveer 80% van de werkgelegenheid is gerelateerd aan de recreatie.

Voor de activiteiten op het strand is een vergunning nodig van de gemeente op grond van de Algemene Plaatselijke Verordening. Tussen de gemeente en de beheerder zijn afspraken gemaakt over de vergunningverlening. Onder bepaalde voorwaarden is de gemeente bevoegd om ook vergunningen te verlenen namens Natuurmonumenten. Ieder jaar wordt deze werkwijze met de beheerder en belanghebbenden geëvalueerd.

2.6.4

Jachthaven

De jachthaven heeft een capaciteit van 140 passantenplaatsen en 25 ligplaatsen voor boten van eilandbewoners. Al naar gelang de weersomstandigheden bezoeken ruim 3000 pleziervaartuigen de haven; het aantal bezoekers be-

draagt ongeveer 15.000 per jaar. Er is enige tijd geleden een permanent havenkantoor met sanitaire voorziening gerealiseerd bij de haven.

Er zijn geen plannen om de jachthaven uit te breiden. De kosten hiervan zijn hoog terwijl het rendement uitsluitend gedurende een aantal weken in het hoogseizoen is te verwachten.

2.7

Niet-agrarische bedrijven

In de hoek van de Veerweg en de zeedijk ligt een bedrijventerrein waarop de volgende bedrijven zijn gevestigd:

- een tankstation;
- een milieustraat;
- een transportbedrijf;
- een rioolwaterzuiveringsinstallatie;
- twee opslagterreinen van Natuurmonumenten en van het Wetterskip Fryslân.

Verder biedt het bedrijventerrein helikopters (SAR) de gelegenheid om te landen.

Binnen het plangebied liggen twee horecabedrijven in de vorm van paviljoen/restaurant, namelijk de Marlijn en de Berkenplas. Verder zijn het bijenstation en het gebouwtje van de Vrije Universiteit aanwezig.

3.1

Algemeen

Bij het vaststellen van een bestemmingsplan moet rekening worden gehouden met het beleid van andere overheden. Het bestemmingsplan moet, naast een juridische vertaling van de eigen visie, ook een uitwerking zijn van het planologisch beleid van het rijk en de provincie. Op rijksniveau is vooral de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte van belang. Op provinciaal niveau is het Streekplan en de Verordening Romte Fryslân 2014 van belang.

Sedert de vaststelling van het bestemmingsplan Schiermonnikoog Buitengebied in 1997 hebben zich in het plangebied verschillende ontwikkelingen voorgedaan. Ook is er nieuw beleid gekomen waarmee rekening dient te worden gehouden. Genoemd kunnen worden:

- het Structuurplan Schiermonnikoog van 2005;
- de aanwijzing van grote delen van het natuurgebied als Natura 2000 gebied;
- een nieuw beheer- en inrichtingsplan voor het Nationaal Park van 2011;
- het Watergebiedsplan van het Wetterskip Fryslân;
- enkele verleende vrijstellingen van het vorige bestemmingsplan zoals het havengebouw en de vogelkijkhut. Deze zijn in het voorliggende plan opgenomen.

3.2

Europees beleid

Kaderrichtlijn Water

Een goede waterkwaliteit vinden we belangrijk in Nederland. Omdat water zich weinig aantrekt van landsgrenzen, zijn internationale afspraken nodig. Sinds eind 2000 is daarom de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) van kracht. Deze moet ervoor zorgen dat de kwaliteit van het oppervlaktewater en grondwater in Europa in 2015 op orde is. Het Watergebiedsplan en het gemeentelijk waterplan zijn uitwerkingen van de KRW.

Natura 2000

Het behoud van de natuur gaat over de grenzen van landen heen. In Europees verband kwamen daarom enige tijd geleden de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn tot stand. Beide richtlijnen zijn bedoeld om bijzondere natuurlijke milieus en zeldzame dier- en plantensoorten te beschermen. De lidstaten hebben afgesproken om bij hun plannen hiermee rekening te houden. Beide richt-

lijnen tezamen worden de Natura 2000-gebieden genoemd. Inmiddels heeft aanwijzing van deze gebieden plaatsgevonden en is het BIP+ opgesteld, waarin is aangegeven hoe de bescherming van deze gebieden plaatsvindt, welke activiteiten er mogelijk zijn en welk beheer wordt toegepast. Voor het plangebied zijn de aanwijzing van de volgende Natura 2000-gebieden van belang:

- Duinen Schiermonnikoog.
- De Noordzeekustzone.
- De Waddenzee.

Belangrijke instrumenten bij de bescherming van deze gebieden zijn de Natuurbeschermingswet, waarin het beleid ten aanzien van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn zijn verankerd in het Natura 2000-beleid, en de Flora- en faunawet die soorten dieren en planten beschermt.

Van belang is om hier op te merken dat het Natura 2000-beleid niet slechts beperkt is tot de feitelijke Natura 2000-gebieden, maar dat het beleid ook gericht is op het beperken/voorkomen van effecten die elders plaatsvinden, maar die wel gevolgen hebben voor de natuur in een Natura 2000-gebied (externe effecten). Daarbij spelen de volgende aspecten:

- de emissie van ammoniak als gevolg van veehouderij, die in daarvoor gevoelig beschermd natuurgebied kan zorgen dat de verzuring en vermeting toeneemt;
- de vergroting of verschuiving van agrarische erven als gevolg waarvan het rust- en foerageergebied van vogels die in het kader van Natura 2000 zijn beschermd, kan worden aangetast;
- de verstoring in Natura 2000-gebied als gevolg van de toename van de betreding van deze gebieden, bijvoorbeeld als gevolg van de toename van toerisme.

In het kader van het onderzoek ten behoeve van dit bestemmingsplan is uitgebreid stil gestaan bij de aard en omvang van deze aspecten (zie hiervoor het rapport Natuuronderzoek Buitengebied Schiermonnikoog).

Het is niet alleen de veehouderij op het eiland die zorgt voor een hoge ammoniakdepositie in Natura 2000-gebied, er zijn ook andere bronnen van ammoniak. Daarom wordt gewerkt aan een Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Door de provincie wordt aan een gebiedsanalyse gewerkt. De PAS moet ertoe leiden dat de ammoniakdepositie ook via generieke maatregelen afneemt.

Verdrag van Malta

In het kader van het Verdrag van Malta is op Europees niveau afgesproken om archeologische resten zoveel mogelijk in tact te laten. Dit beleid is verwerkt in de Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz). Deze wet maakt deel uit van de (gewijzigde) Monumentenwet. Op grond van deze wet moet onderzoek worden verricht naar eventuele archeologische resten in het plangebied.

3.3

Rijksbeleid

3.3.1

Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

Op 22 november 2011 is de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) door de Tweede Kamer aangenomen. De Structuurvisie is begin 2012 in werking getreden. Met de Structuurvisie zet het kabinet het roer om in het Nationaal Ruimtelijk beleid. Het rijk laat meer over aan gemeenten en provincies. De burgers en bedrijven komen meer centraal te staan. Het rijk kiest voor selectievere inzet van het rijksbeleid op slechts 13 nationale belangen. Voor deze belangen is het rijk verantwoordelijk en wil het resultaten boeken. Buiten deze 13 belangen hebben decentrale overheden beleidsvrijheid.

Het SVIR komt onder meer in de plaats van de Nota Ruimte. De 3^e Nota Waddenzee (voorheen de Planologische Kernbeslissing) blijft bestaan, maar wordt nu als een structuurvisie beschouwd. De SVIT bepaalt welke kaderstellende uitspraken onder meer moeten doorwerken in de gemeentelijke ruimtelijke plannen. Deze uitspraken zijn derhalve concreet en normstellend voor bestemmingsplannen.

3.3.2

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening

Dit besluit (kortweg het Barro) is in werking getreden op 30 december 2011. Het geeft regels over 13 aangewezen nationale belangen zoals genoemd in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Deze strekken ertoe dat de nationale ruimtelijke afweging, die door het kabinet in samenspraak met de Tweede en Eerste Kamer, is gemaakt bij besluitvorming over bestemmingsplannen wordt gerespecteerd. De gemeenteraad is verplicht om een bestemmingsplan aan te passen aan het Barro. De 13 nationale belangen zijn:

1. rijkswaagen;
2. mainportontwikkeling Rotterdam;
3. kustfundament;
4. grote rivieren;
5. Waddenzee en Waddengebied;
6. defensie;
7. hoofdwegen en hoofdspoorwegen;
8. elektriciteitsvoorziening;
9. buisleidingen van nationaal belang voor vervoer van gevaarlijke stoffen;
10. ecologische hoofdstructuur;
11. primaire waterkeringen buiten het kustfundament;

12. IJsselmeergebied (uitbreidingsruimte);
13. erfgoederen van uitzonderlijke universele waarde.

Op grond van het Barro dient het bestemmingsplan rekening te houden met de volgende onderwerpen:

Kustfundament

- In het bestemmingsplan worden geen activiteiten mogelijk gemaakt die een belemmering vormen voor het uitzicht op de vrije horizon vanaf de gemiddelde hoogwaterlijn met de blik op zee.
- Het bestemmingsplan geeft de bestemming *waterkering* aan gronden waarop een primaire waterkering ligt of die de functie van primaire waterkering hebben. Dat geldt ook voor de gronden die deel uitmaken van de beschermingszone. Deze moeten worden aangeduid als *vrijwaringzone duin* of *vrijwaringzone dijk*.
- Binnen het kustfundament is geen nieuwbouw mogelijk. Wel mogen bestaande bouwwerken met 10% worden uitgebreid. Daarnaast zijn bouwwerken toegestaan voor tijdelijke of seizoensgebonden activiteiten. Ook bouwwerken voor openbaar belang zijn toegestaan voor zover deze niet buiten het kustfundament gebouwd kunnen worden.
- Bij verordening kan de provincie voor de Waddeneilanden andere regels stellen voor het bouwen in het kustfundament buiten stedelijk gebied.

Waddenzee en Waddengebied

Het Barro bouwt in wezen voort op de doelstellingen uit de Structuurvisie Waddenzee (voormalige PKB Waddenzee). Dat betekent het in stand houden van de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten. Als landschappelijke kwaliteiten worden aangemerkt de rust, weidsheid, open horizon en de natuurlijkheid met inbegrip van de duisternis. Als cultuurhistorische elementen worden aangemerkt de in de bodem aanwezige archeologische waarden en overige cultuurhistorische structuren en elementen zoals kapen en stuifdijken. Verder gelden de volgende regels:

- Wanneer er sprake is van gebruik of bebouwing die afzonderlijk of in combinatie met ander gebruik of andere bebouwing significante gevolgen kan hebben voor het gebied dan moet een beoordeling worden gemaakt van de gevolgen voor de kwaliteiten van dat gebied.
- Een bestemmingsplan dat betrekking heeft op de Waddenzee mag geen bepalingen bevatten die negatieve gevolgen hebben voor de landschappelijke of cultuurhistorische kwaliteiten. Hiervan kan alleen worden afgeweken als er sprake is van zwaarwegende redenen van groot openbaar belang, er geen reële alternatieven zijn en de optredende schade of negatieve effecten zoveel mogelijk worden beperkt.
- Er dient ook rekening te worden gehouden met externe werking. Dit is het geval wanneer bebouwing buiten het plangebied afbreuk doet aan landschappelijke of cultuurhistorische waarden.
- Het is niet toegestaan om in het waddengebied vliegvelden aan te leggen.

- Windturbines zijn in de Waddenzee niet toegestaan.
- De jachthaven mag alleen zeewaarts worden uitgebreid als dat noodzakelijk is voor de veiligheid en er geen andere passende oplossing mogelijk is.

Voor wat betreft dit laatste punt is het beleid enigszins verruimd. In het met het rijk, de provincie en alle Waddengemeenten gesloten Convenant Vaarrecreatie is afgesproken dat de jachthaven zo nodig ook mag worden verruimd ten behoeve van de bevordering van de natuurlijke waarden van het wad (ligplaatsen in de haven waardoor bijvoorbeeld het droogvallen vermindert) en ten behoeve van de kwaliteitsverbetering van de jachthaven zelf (ruimere plekken, betere toegankelijkheid et cetera).

Dynamisch kustbeheer

In 2000 is door Rijkswaterstaat een plan opgesteld voor dynamisch kustbeheer. Dit beheer is erop gericht om bij het handhaven van de duinvoet meer ruimte te bieden aan de natuur zonder dat dit ten koste gaat van de veiligheid. Het plan komt erop neer dat het onderhoud tussen paal 1 en 5 wordt voortgezet met een verspringende duinvoet. Uitgangspunt is dat de duinvoet gemiddeld op zijn plek blijft.

Het gebied tussen paal 5 en 7 wordt beschouwd als een overgangsgebied. Er is dynamiek mogelijk in de vorm van verstuiwing en grotere fluctuaties in de duinvoet. Onderhoud vindt hoofdzakelijk plaats rondom de strandovergang aan het eind van de Prins Bernhardweg.

Vanaf strandpaal 10.2 is er sprake van volledige vrije dynamiek. Een eventuele doorbraak van de Stuifdijk zal niet worden tegengegaan. Sterker nog: herstel van washovercomplex wordt onderzocht; dit zou kunnen resulteren in het doorsteken van de stuifdijk

3.3.3

Het Nationaal Park Schiermonnikoog

In 1989 is het Nationaal Park Schiermonnikoog ingesteld door de toenmalige Minister van LNV. Nationale Parken zijn aaneengesloten gebieden van ten minste 1000 ha, bestaande uit natuurterreinen met een bijzondere landschappelijke gesteldheid en planten- en dierenleven, waar tevens goede mogelijkheden aanwezig zijn voor recreatief medegebruik.

De doelstelling voor het Nationaal Park is vierledig:

- Intensiveren van natuurbeheer en natuurontwikkeling met als hoofddoelstelling: duurzame instandhouding, herstel en verdere ontwikkeling van natuurlijke en landschappelijke waarden, het bereiken van een hoge mate van compleetheit van de aanwezige ecosystemen en het versterken van natuurlijke processen.

- Bevorderen van natuurgerichte recreatie, waarbij het streven is een kwaliteitsverbetering te bereiken.
- Stimuleren van voorlichting en educatie; voorlichting en educatie zijn middelen om het beleid te realiseren.
- Bevorderen van onderzoek met als doel meer informatie te krijgen over aanwezige natuurwaarden, processen of de recreatie.

3.3.4

Beheer- en inrichtingsplan ‘plus’ 2011-2022

In juni 2011 is door het Overlegorgaan Nationaal Park Schiermonnikoog het “Beheer- en inrichtingsplan ‘plus’ 2011-2022” vastgesteld. Hierin staat het beheer beschreven voor de periode tot 2022. De plus slaat op het feit dat in dit beheer - en inrichtingsplan tevens de doelstellingen van de Natura 2000-gebieden zijn meegenomen én het Watergebiedsplan.

3.4

Provinciaal beleid

3.4.1

Algemeen

Het ruimtelijk beleid van de provincie vormt een belangrijk kader voor het gemeentelijk beleid. Het provinciaal beleid is onder meer neergelegd in het Streekplan Fryslân 2007 “Om de kwaliteit fan de romte”, vastgesteld op 13 december 2006 en het Streekplan Windstreek van 2000. In dit laatste plan is aangegeven dat er geen windturbines op de Waddeneilanden mogen komen. Op basis van de Wro hebben beide plannen de status van een provinciale structuurvisie. Gesteld kan worden dat het geldende bestemmingsplan goed is afgestemd op het provinciaal beleid.

3.4.2

Streekplan

Aansluitend op het rijksbeleid worden de bijzondere waarden van de Waddeneilanden voorop gesteld. De natuurlijke en landschappelijke waarden bepalen in belangrijke mate de ontwikkelingsruimte voor andere functies op het eiland. Behoud van de huidige landschappen is van belang voor gevarieerde natuurwaarden. Een groot deel van het eiland valt onder de Ecologische hoofdstructuur. Eventuele natuurcompensatie op het eiland is moeilijk maar mag ook elders in het waddengebied worden gezocht.

De provincie is tegen opsporing en winning van gas op de eilanden.

Ten aanzien van het toerisme wordt gesteld dat dit direct afhankelijk is van de eerder genoemde landschappelijke waarden. Kwaliteitsverbetering hiervan is

nodig om concurrerend te kunnen blijven ten opzichte van alternatieve bestemmingen. Er kan worden ingespeeld op de groeiende belangstelling voor natuurbeleving en educatie, cultuurtoerisme en actieve korte vakanties.

Gelet op de fysieke omstandigheden en de beperkte omvang van het eiland, wordt in het algemeen uitgegaan van een consoliderend beleid. Grootschalige ontwikkelingen passen daar niet in. Er zijn wel mogelijkheden voor (recreatieve) kwaliteitsverbetering en plaatselijke lokale ontwikkelingen. Zo wordt een permanent strandpaviljoen aan het einde van de Badweg toegestaan. Woningbouw wordt in of aansluitend aan het dorp gebouwd. Bedrijvigheid wordt geconcentreerd in de polder, nabij de pier, waarbij aandacht wordt geschonken aan de ruimtelijke kwaliteit van deze entree van het eiland³.

De landbouw is een belangrijke economische en landschappelijke drager. Het is van belang voor de landbouw zelf - maar ook voor natuur, landschap en recreatie - dat de Banckspolder in agrarisch gebruik blijft. De landbouwsector neemt initiatieven voor verbetering van het ontwikkelingsperspectief van de agrariërs. De gemeente en de provincie zijn hierbij ondersteunend.

Bestudeerd wordt of de verplaatsing van de waterwinning een positieve invloed heeft op de natuurwaarden.

De veiligheid tegen zeewater wordt gewaarborgd door de primaire zeekeringen van dijken en duinen.

3.4.3

Verordening Romte Fryslân 2014

Provinciale Staten van Fryslân hebben op 25 juni 2014 de Verordening Romte Fryslân 2014 vastgesteld. Deze is in werking getreden op 1 augustus 2014. De verordening is opgesteld om de provinciale ruimtelijke belangen te waarborgen. Daarnaast wordt aan de gemeenten richting gegeven over de provinciale belangen en de wijze waarop deze doorwerken naar gemeentelijke ruimtelijke plannen. Het Streekplan krijgt daarmee een handzame en praktische vertaling die gebruikt kan worden bij het opstellen van plannen. De verordening voorziet niet in nieuw beleid.

Toekomstig nieuw provinciaal beleid zal via een herziening van de verordening door kunnen werken. De verordening kan regelmatig worden aangepast. De verordening uit 2014 vormt zo'n aanpassing. De verordening regelt de volgende onderwerpen:

- Bundeling algemeen.
- Zorgvuldig ruimtegebruik.

³ In de Structuurvisie is overigens nabij het Melle Grietjespad een zoekgebied voor de vestiging van nieuwe bedrijven aangewezen. Dit zoekgebied liggen buiten het plangebied van dit bestemmingsplan.

- Ruimtelijke kwaliteit, inclusief landschap, cultuurhistorie en archeologie.
- Wonen.
- Werken en mobiliteit.
- Recreatie en toerisme.
- Landbouw.
- Natuur.
- Kustverdediging.
- Windturbines.

Kustverdediging

Speciale aandacht wordt gevraagd voor het onderdeel kustverdediging. In de verordening wordt belang gehecht aan een duurzaam kustfundament dat de kust en het achterland beschermt tegen overstromingen vanuit zee. Het kustfundament is het gebied dat de primaire waterkering en het bijbehorende duingebied aan de Noordzezijde omvat. De exacte begrenzing is op een kaart aangegeven. Binnen het kustfundament dient voldoende ruimte te zijn voor de versterking van de zeewering met behoud van de natuurlijke waarden. Bij de verordening is een kaart gevoegd waarop de begrenzing van het kustfundament is aangegeven. Voor de landinwaartse begrenzing van het kustfundament is uitgegaan van de grens van het Natura 2000-gebied.

In de verordening zijn regels opgenomen met betrekking tot de bebouwing. Deze regeling komt erop neer dat bestaande gebouwen binnen het kustfundament kunnen blijven. Uitbreiding hiervan is toegestaan tot maximaal 10% van het bestaande bebouwde oppervlak. Bebouwing is toegestaan voor openbare nutsvoorzieningen, voor beheer van natuur of van hulpdiensten en voor waterstaatkundig beheer en onderhoud, voor zover deze bebouwing redelijkerwijs niet buiten de reserveringszone kan worden opgericht. Binnen de genoemde zone komen alleen het restaurant De Marlijn, de bunker bij het Jacobspad en de bebouwing aan het eind van de Prins Bernhardweg voor.

3.5

Waterschapsbeleid

Wetterskip Fryslân werkt op verschillende manieren aan schoon water, voldoende water en de veiligheid. In het waterbeheerplan van Wetterskip Fryslân staan maatregelen om het watersysteem op orde te houden en te verbeteren. Daarnaast stelt Wetterskip Fryslân watergebiedsplannen op. Hierin staat beschreven hoe Wetterskip Fryslân het waterbeheer in een gebied de komende 10 jaar wil uitvoeren en hoe (toekomstige) knelpunten in het waterbeheer voor agrarische gronden, natuurterreinen en bebouwing in het buitengebied worden opgelost. Voor Schiermonnikoog zijn het Watergebiedsplan Schiermonnikoog en het Gemeentelijk Waterplan Schiermonnikoog opgesteld.

Watergebiedsplan Schiermonnikoog en Gemeentelijk Waterplan Schiermonnikoog

In 2011 is door het Wetterskip Fryslân het Watergebiedsplan Schiermonnikoog en het Gemeentelijk Waterplan Schiermonnikoog opgesteld. Het laatste betreft derhalve een plan van zowel het Wetterskip als de gemeente Schiermonnikoog. De gemeenteraad van Schiermonnikoog heeft op 17 april 2011 besloten om in te stemmen met het plan. Het plan heeft betrekking op het hele eiland en bevat de onderbouwing voor het gewenste peilbeheer voor verschillende vormen van grondgebruik. Ook zijn er maatregelen in opgenomen ter verbetering van het watersysteem, zowel onder gewone als extreme omstandigheden. Daarnaast is er een voorstel gedaan voor maatregelen, die de waterkwaliteit verbeteren.

Inhoudelijk is dit plan in hoofdstuk 6 behandeld. Daar is ingegaan op concrete maatregelen die van belang kunnen zijn voor het vaststellen van dit bestemmingsplan.

3.6

Gemeentelijk beleid

3.6.1

Structuurplan

Het Structuurplan Schiermonnikoog is op 14 juni 2005 vastgesteld door de gemeenteraad. Hierin is de ruimtelijke ontwikkeling van Schiermonnikoog in hoofdlijnen vastgesteld voor de komende 10-20 jaar. In dit plan worden de ontwikkelingsmogelijkheden geschetst met hun consequenties. Overigens is dit structuurplan al weer enige jaren oud. Het hierin geformuleerd beleid is weliswaar richtinggevend, maar er kan op onderdelen van worden afgeweken.

Het ontwikkelingsbeeld is vertaald in twee structuurplankaarten. Het ruimtelijk beleid op Schiermonnikoog richt zich op een duurzame inrichting en een duurzaam gebruik van Schiermonnikoog. Instandhouding en waar mogelijk versterking van de aanwezige ruimtelijke zonering is daarbij een eerste vereiste. Voor het overgrote deel van het eiland zal het primaat liggen bij de natuur en het landschap.

Menselijke activiteiten zullen daarin alleen worden toegelaten voor zover ze noodzakelijk zijn en geen onevenredige schade toebrengen aan natuur- en landschapswaarden. Er worden mogelijkheden geboden voor kwalitatieve verbetering van bestaande bedrijven, eventueel gecombineerd met een uitbreiding van het aantal slaappleatsen. Uitgangspunt is om de meeste recreatieve activiteiten op te vangen op het strand bij de strandovergangen aan de Badweg en de Prins Bernhardweg. De recreatieve zonering, verdeeld over drie gebieden, speelt een belangrijke rol bij de verdeling van de recreatie over het gebied. De meest kwetsbare gebieden (oostelijk deel van het eiland) worden

ontzien terwijl de meeste recreatie wordt opgevangen in het centrale deel van het eiland tussen de Badweg en de Prins Bernhardweg.

Voor het plangebied is relevant dat de primaire zeewering als een bijzonder aandachtsgebied is aangewezen. Het beleid is erop gericht om de waterkerende functie in stand te houden en indien nodig verder te verbeteren. Om deze reden worden in deze zone geen bouwwerken toegelaten. De mogelijkheid bestaat om hiervan af te wijken in verband met het permanent strandpaviljoen dat in overeenstemming met het convenant tussen het ministerie van Infrastructuur en Milieu, de provincie en de Waddengemeenten (2001) wordt gerealiseerd, mits die voldoet aan de eisen die de Waterwet, het Waterbesluit en de Waterregeling hieraan stellen; voor dit paviljoen is een bestemmingsplan in procedure gebracht. De gemeenteraad heeft op 16 december 2014 evenwel besloten dat geen medewerking zal worden verleend aan het ingediende plan voor een permanent strandpaviljoen. Het plan is dan ook niet (verder) als Ontwerpbestemmingsplan in procedure gebracht. Onder nader uit te werken is de ontwikkeling van een dergelijk ontwikkeling niet uitgesloten maar deze zal alsdan op zijn merites worden beoordeeld.

In de Banckspolder is sprake van een symbiose tussen menselijk handelen en natuur- en landschapswaarden. Het is niet alleen een agrarisch productiegebied maar tegelijkertijd een waardevol open cultuurlandschap, waarin een groot deel van het jaar veel en waardevolle weidevogels bivakkeren. Bovendien is het een belangrijk foerageergebied voor ganzen. Het beleid is erop gericht dat de agrarische productiefunctie zich hier blijvend zal kunnen manifesteren, ook in een meer extensieve en meer diverse opzet dan nu, maar wel op een zodanige wijze dat de natuurwaarden (met name weidevogelgebied) en landschapswaarden niet wezenlijk mogen worden aangetast. Eventueel verlies van foerageergebied zal gecompenseerd moeten worden. Compensatie in areaal zal daarbij - gezien de eilandsituatie - vrijwel uitgesloten zijn. Evenals met betrekking tot het natuurgebied zal compensatie dan met name in kwaliteit, geld en verruiming van de mogelijkheden met betrekking tot een tweede tak gegeven moeten worden.

3.6.2

Welstandsnota

Het welstandsbeleid van de gemeente Schiermonnikoog is verwoord in de welstandsnota. In de welstandsnota zijn criteria opgenomen die in de eerste plaats gericht zijn op het behoud van de basiskwaliteiten van de gebouwde omgeving. De welstandscriteria hebben in veel gevallen dan ook een conserverende werking. Dit betekent echter niet dat nieuwe, bijzondere of afwijkende bouwplannen op Schiermonnikoog niet meer mogelijk zijn. Integendeel: bijzondere bouwplannen kunnen op bepaalde locaties juist welkom zijn. Waar mogelijk en gewenst, biedt de welstandsnota dan ook een sturend en stimulerend kader. Voor alle gebouwen geldt dat een welstandstoetsing zal plaatsvinden.

3.7

Conclusie

Het bestemmingsplan is opgesteld in overeenstemming met het in dit hoofdstuk beschreven beleidskader. Dat komt omdat hoofdzakelijk wordt voortgebouwd op het bestaande beleid. Er is nauwelijks sprake van nieuwe ontwikkelingen.

Relatie met andere plannen

Vanwege de samenhang met het bestemmingsplan is het van belang om ook aandacht te besteden aan andere plannen die op het plangebied betrekking hebben. Dat zijn:

- het “Beheer en inrichtingsplan ‘plus’ 2011-2022” voor het Nationaal Park Schiermonnikoog en de Natura 2000-gebieden;
- het Watergebiedsplan en het gemeentelijk waterplan Schiermonnikoog.

4.1

Het Beheer- en inrichtingsplan (BIP)+

In juni 2011 heeft het Overlegorgaan Nationaal Park Schiermonnikoog een nieuw plan goedgekeurd voor de komende twaalf jaar. In het nieuwe plan is gekozen voor een koers waarbij vooral de krachten van de natuur het landschap van Schiermonnikoog vormen. Schiermonnikoog wil meewerken met de natuur door ruimte te geven aan de dynamiek van zand, wind, water, planten en dieren. Veel op Schiermonnikoog blijft zoals het is, zoals de ruimte voor mensen om te genieten van de natuur.

Unieke Status

Schiermonnikoog is het enige Nationaal Park in Nederland waar het hele ecosysteem centraal staat. Dat betekent dat de natuur op Schiermonnikoog grotendeels zijn eigen gang gaat, zonder sturing door mensen.

Op grond van het plan zullen enkele nieuwe ontwikkelingen in gang worden gezet om de natuur nog optimaler te laten functioneren.

Stuifdijk

Onderzoeken van de mogelijkheden om het washovercomplex tussen strandpaal 7 en 10 te activeren. Door de Stuifdijk op deze plek gedeeltelijk te verwijderen, kunnen zee en zand - net als voor 1950 - toegang krijgen tot de strandvlakte. Of er in de Stuifdijk wordt gegraven staat nog niet vast. Voor het jaar 2014 moet studie inzicht geven in de effecten op de waterkering, op de natuur en op de beleving.

Westerplas

De ontwikkelingsmogelijkheden ten aanzien van de Westerplas zullen worden onderzocht. Voor 2014 worden twee ontwikkelingen uitgewerkt: een zoetwatermeer met betere kwaliteit dan nu, of een buitendijks gebied met overgangen tussen zoet en zout.

Beheer zoet water

Vasthouden van zoet water in de duinen is belangrijk voor de ontwikkeling van duinvalleien en natte duinbossen. Wetterskip Fryslân heeft maatregelen uitgewerkt in een watergebiedsplan.

Begrazing

Grote delen van het eiland zijn verruigd. Door het inzetten van een maaibeheer wordt deze ontwikkeling teruggedrongen. Natuurmonumenten is hiermee al begonnen. Dit beheer heeft alleen zin indien een vervolgbeheer wordt ingezet met grote plantenetende dieren. Deze zorgen voor een meer gevarieerd landschap dan nu. Het gaat om dieren die zich zelf het hele jaar redden. Door Natuurmonumenten zal een begrazingsplan worden uitgewerkt in samenwerking met alle belanghebbenden. In het plan wordt duidelijk welke dieren er komen, hoe de inrichting van het gebied wordt, hoe de kuddes beheerd worden en hoe de mensen worden geïnformeerd.

Foto 22. Huidige beweiding op de kwelder

Samen plannen uitwerken en uitvoeren

De concrete uitwerking van bovengenoemde plannen vindt plaats in afzonderlijke documenten. Het Overlegorgaan zorgt ervoor dat bewoners hun inbreng kunnen hebben op de plannen voordat er een besluit wordt genomen. Maatregelen waarvoor geen draagvlak bestaat zijn niet gewenst. Bij ingrepen die van grote invloed zijn op het eiland zal ook de gemeenteraad van Schiermonnikoog een besluit moeten nemen.

Genieten en verwonderen

Recreatie is een belangrijke doelstelling in het Nationaal Park. Mensen kunnen in grote vrijheid genieten van het eiland. Bijna het gehele eiland is vrij toegankelijk met uitzondering van de broedtijd die loopt van 15 april tot 15 juli. Vanuit Natura 2000 zijn alle activiteiten getoetst. Alle activiteiten kunnen doorgaan waarvan sommige onder bepaalde voorwaarden.

4.2

Het Watergebiedsplan en het gemeentelijk Waterplan Schiermonnikoog

Door Wetterskip Fryslân is in 2010 een Watergebiedsplan voor Schiermonnikoog opgesteld. In overleg met de gemeente is dit ook een Gemeentelijk Waterplan Schiermonnikoog. De gemeenteraad heeft met dit plan ingestemd. Het plan is een uitwerking van het Waterhuishoudingplan en het Waterbeheerplan 2010-2015 van de Provincie Fryslân en het Wetterskip Fryslân. Met het plan wordt beoogd een integratiekader te scheppen waarin de verschillende wateropgaven en maatregelen in samenhang worden uitgewerkt. Met het oog op klimaatverandering en beheerskosten wordt ook gekeken naar de gewenste inrichting op lange termijn. De wateropgaven voor Schiermonnikoog zijn in één plan samengevoegd.

Wetterskip Fryslân heeft onderzocht of het grondgebruik (landbouw, natuur, wonen en recreëren) optimaal door de waterhuishouding worden bediend. Ook is bepaald of het watersysteem onder extreem natte omstandigheden nog afdoende functioneert. De knelpunten, die naar voren zijn gekomen, zijn geanalyseerd en er zijn maatregelen bedacht die de komende jaren worden uitgevoerd.

De ontwikkeling van de natuurdoelen heeft ruime aandacht gekregen. Natuur is immers afhankelijk van water. Het BIP+ van Schiermonnikoog is deels afhankelijk van de aanpassingsmaatregelen die in het waterbeheer bereikt kunnen worden. Daarom zijn het beheerplan en het Watergebiedsplan in samenhang ontwikkeld.

Het totale pakket aan maatregelen kan als volgt worden samengevat:

Vermindering verdroging Kapenglop

- Verplaatsen waterafvoer sportvelden, ijsbaan en camping richting Berkenplas via het aanleggen van een leiding.
- Verondiepen bovenstrooms van een deel van de (muggen-)sloot door de Eerste Dennen.
- Omvormen van een deel van deze sloot tot een brede ondiepe duinslenk.
- De peilen van ijsbaan, camping, sportvelden en sloot door de Eerste Dennen onder vrij verval richting de Berkenplas vast leggen.

Grienglop

- Waterpeil Grienglop verhogen door peilverhoging op aangrenzende gronden in de polder op vrijwillige basis.
- Betere benutting wateroverschot Arnicaweide, rekening houdend met de aanwezige bebouwing.

Banckspolder

- Aanleggen van 1.5 hectare ondiep water (in combinatie met natuurvriendelijke oevers) deels langs bestaande watergangen en deels door nieuw water aan te leggen in overleg met eigenaren. Zo wordt ook aan de opgave van waterberging voldaan (minimaal 2500 m³ extra waterberging in de Banckspolder ten opzichte van de huidige situatie). Herstellen van een slenk bij de Herdershut.
- Het plaatsen van peilschalen bij peilregelende kunstwerken.
- Het vervangen van afsluiters door stuwen in verband met beheersbaarheid van de peilen.
- Huidige twee stuwen bij uitlaat Waddenzee vervangen door regelbare stuwen (volgens nieuwe standaard Wetterskip).

Berkenplas

- Het aanleggen van een rietfilter (helofytenfilter) en een watercirculatiesysteem naast de Berkenplas om de kwaliteit van het zwemwater te verbeteren.
- Het maken van een inlaatschuif waarmee, indien nodig, het teveel aan water in de sloot naar de Eerste Dennen kan worden benut voor wateraanvulling in de Berkenplas (voorgezuiverd via het rietfilter).

Actualiseren peilenkaart en peilbesluit

Het Watergebiedsplan is op 12 juli 2011 vastgesteld door het Wetterskip Fryslân en is goedgekeurd door gedeputeerde staten van Fryslân. Daarna heeft het Wetterskip één peilbesluit voor het hele eiland genomen, waarna de uitvoering in 2012 van start is gegaan.

Waterbesparing en hergebruik

Het Ambitiemanifest (waarbij gestreefd wordt naar een duurzaam zelfstandig eiland op het gebied van (drink)water- en energiegebruik) en het Fries Bestuursakkoord Waterketen brengen met zich mee dat er op Schiermonnikoog efficiënt moet worden omgegaan met drinkwater, gezuiverd rioolwater en met de neerslag die op het eiland valt. Gemeente, Wetterskip en het drinkwaterproductiebedrijf Vitens zullen in de komende planperiode daar een verdere uitwerking aan geven.

Milieu - en omgevingsaspecten

Naast het feit dat de ontwikkelingen in het plangebied binnen het overheidsbeleid tot stand moeten komen, moet ook rekening worden gehouden met andere functies in en rond het gebied. Het uitgangspunt van het bestemmingsplan is dat er een goede omgevingsituatie ontstaat. In dit hoofdstuk zijn de randvoorwaarden beschreven die voortvloeien uit de wettelijke en beleidskaders met betrekking tot de omgevingsaspecten.

5.1

Watertoets

Om waterbeheer en ruimtelijke ordening goed op elkaar af te stemmen is de watertoets ontwikkeld. Met deze toets wordt duidelijkheid geboden over de randvoorwaarden die gelden voor ruimtelijke of stedenbouwkundige aanpassingen ten opzichte van het grond- en oppervlaktewater in het plangebied.

Het Wetterskip Fryslân is primair verantwoordelijk voor de waterhuishouding (oppervlaktewater) in het plangebied. Onder de verantwoordelijkheid vallen de beveiliging tegen hoog water, peilbeheer en aan- en afvoer van water. Daarnaast wordt geadviseerd hoe om te gaan met hemelwater. De gemeente heeft de zorgplicht voor inzameling, transport en verwerking van stedelijk afvalwater en regenwater. De provincie heeft tot taak het grondwater te beheren.

In het algemeen zoekt het Wetterskip naar duurzame oplossingen. Uitgangspunt is dat het water zoveel mogelijk in het plangebied wordt vastgehouden en dat schoon water ook schoon blijft. Daarbij geldt dat het regenwater - dat op verharde oppervlaktes, zoals wegen en daken valt - schoon genoeg is zodat het kan worden vastgehouden.

Door het Wetterskip Fryslân is een Watergebiedsplan opgesteld, dat tevens als gemeentelijk waterplan geldt. In dit gebiedsplan worden de wateropgaven uitgewerkt in maatregelen, waarmee zoveel mogelijk problemen worden opgelost. Eerder is al op dit plan ingegaan. Omdat het plan betrekking heeft op het hele eiland beschouwt de gemeente dit als een watertoets, temeer daar de gemeenteraad ook heeft ingestemd met het plan.

Het plan bevat geen nieuwe bestemmingen waarbij oppervlakteverhardingen worden toegestaan. Er is dan ook geen aanleiding voor compensatie van verlies aan opvang- en bergingscapaciteit.

Bij individuele bouwplannen zal een versnelde watertoets worden uitgevoerd. Daarnaast is het beleid van de gemeente erop gericht om zoveel mogelijk daken af te koppelen van het gemeentelijke rioolstelsel. Vooral bij renovatie van het rioolstelsel zal hiermee zoveel mogelijk rekening worden gehouden. Dit past ook binnen het Ambitiemanifest Duurzaamheid.

Voor de waterwinning is indertijd een milieueffectrapportage uitgevoerd, die de basis is geweest voor de vergunning voor het winnen van grondwater.

5.2

Natuurtoets

Bij elk ruimtelijk plan moet, met het oog op de natuurlijke waarden, rekening worden gehouden met de regelgeving op het gebied van gebiedsbescherming en soortenbescherming. Het onderzoek omvat een voortoets als bedoeld in de Natuurbeschermingswet 1998, zo nodig een verstorings- en verslechterings-toets of een passende beoordeling en het onderzoek gaat in op de soortenbescherming zoals geregeld in de Flora- en faunawet.

Het uitgevoerde onderzoek is gerapporteerd in Natuuronderzoek Buitengebied Schiermonnikoog 2015 (BügelHajema Adviseurs, 2015). In dit onderzoek is ingegaan op de effecten van het bestemmingsplan. De uitkomsten van dit onderzoek zijn als volgt:

NATUURBESCHERMINGS-
WET 1998

1. Agrarische (veehouderij)bedrijven kunnen zich blijven ontwikkelen, zolang de ammoniakemissie van een agrarisch bedrijf niet wordt vergroot. Dit is in overeenstemming met artikel 19j van de Natuurbeschermingswet 1998. Het gaat hier om de ammoniakemissie die afkomstig is van het vee dat bij de vaststelling van het plan bij de bedrijven aanwezig is. De emissie is door de gemeente geïnventariseerd en in de regels van dit plan vastgesteld. In die gevallen is er geen kans op negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van de voor deze bedrijven relevante Natura 2000-gebieden (met name Duinen Schiermonnikoog) als gevolg van veehouderij.
In het kader van het opstellen van dit bestemmingsplan heeft de gemeente onderzoek verricht naar de ammoniakemissie van de zeven agrarische bedrijven. Uit het onderzoek blijkt dat de bestaande ammoniakemissie, zoals die kan worden vastgesteld aan de hand van de landbouwtelling van 2014 (zoals gepubliceerd door het CBS), vrijwel gelijk is aan de emissie zoals die is toegestaan in de milieuvergunningen en meldingen die verleend zijn aan de bedrijven voorafgaand aan het moment waarop het voor dit plangebied meest relevante verzuring gevoelige Natura 2000-gebied Duinen Schiermonnikoog werd ingesteld (24 maart 2000). Daaruit blijkt dat de agrarische bedrijven voor wat betreft de ammoniakemissie binnen de kaders van de Natuurbeschermingswet 1998 opereren.

2. De verschuiving van de bouwpercelen, de vergroting van bouwpercelen en de opslag buiten het bouwperceel kunnen leiden tot een negatief effect op foerageergebied van ganzen. De oppervlakte foerageergebied kan als gevolg daarvan verminderen.
Het bevoegd gezag voor de uitvoering van de Natuurbeschermingswet 1998 (provincie Fryslân) heeft in haar reactie op het plan gesteld dat zij het effect verwaarloosbaar acht omdat er in de polder als gevolg van de maïsteelt geen sprake (meer) is van een geheel open gebied. Dit standpunt heeft ertoe geleid dat een beperkende voorwaarde voor het uitbreiden en verdraaien van de agrarische bouwvlakken en het gebruiken van gronden aansluitend aan de bouwvlakken die in het voorontwerpbestemmingsplan was opgenomen met het oog op het voorkomen van een negatief effect op het ganzenfoerageergebied, is verwijderd uit het plan.
3. Recreatie op Schiermonnikoog wordt goed gestuurd (paden, zonering, afsluiten van gebieden). Als gevolg van een mogelijk beperkte toename van het aantal toeristen worden daarom geen negatieve effecten op instandhoudingdoelstellingen verwacht.
4. Agrarische (veehouderij)bedrijven kunnen zich ook binnen de EHS verder ontwikkelen, zolang eventuele nieuwbouw van veestallen voldoet aan de Wet ammoniak en veehouderij (Wav).
5. Door verschuiving van de bouwpercelen en toename van opslag buiten het bouwperceel, kunnen negatieve effecten op wezenlijke kenmerken en waarden van de graslanden in de Banckspolder (EHS-beheergebied) optreden. Als er sprake is van een areaalverkleining van EHS-beheergebied als gevolg van aangepaste bouwpercelen en/of de realisatie van opslaggebied buiten het bouwperceel, en de afweging ten opzichte van de wezenlijke kenmerken en waarden positief is, dient de aantasting in de vorm van nieuw areaal of in financiële zin te worden gecompenseerd.
6. Recreatie op Schiermonnikoog wordt goed gestuurd (paden, zonering, afsluiten van gebieden). Als gevolg van een beperkte toename van het aantal toeristen worden daarom geen negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS verwacht.
7. Voor uitvoering van ruimtelijke ontwikkelingen dient een toetsing in het kader van de Flora- en faunawet plaats te vinden. Over het algemeen zullen de in het bestemmingsplan toegelaten ontwikkelingen mogelijk zijn. Soms zal daarvoor een ontheffing van de Ffw dienen te worden gekregen. Het onderzoek toont aan dat de noodzakelijke ontheffing in z'n algemeenheid verleenbaar moet worden geacht, onder al dan niet in het kader van de alsdan te verlenen ontheffing te stellen voorwaarden.

ECOLOGISCHE HOOFD-
STRUCTUUR

FLORA- EN FAUNAWET

In dit plan is via de regels geborgd dat:

- de ammoniakemissie van de agrarische bedrijven niet kan toenemen;
- de recreatie slechts beperkt kan toenemen.

Op grond van het Natuuronderzoek Buitengebied Schiermonnikoog kan dan ook worden geconcludeerd dat met het opnemen van beide genoemde bepalingen in de regels uitvoering van dit plan niet leidt tot een (significant) negatief effect op Natura 2000-gebieden. Het plan is daarmee in lijn met de bepalingen in artikel 19j van de Natuurbeschermingswet 1998.

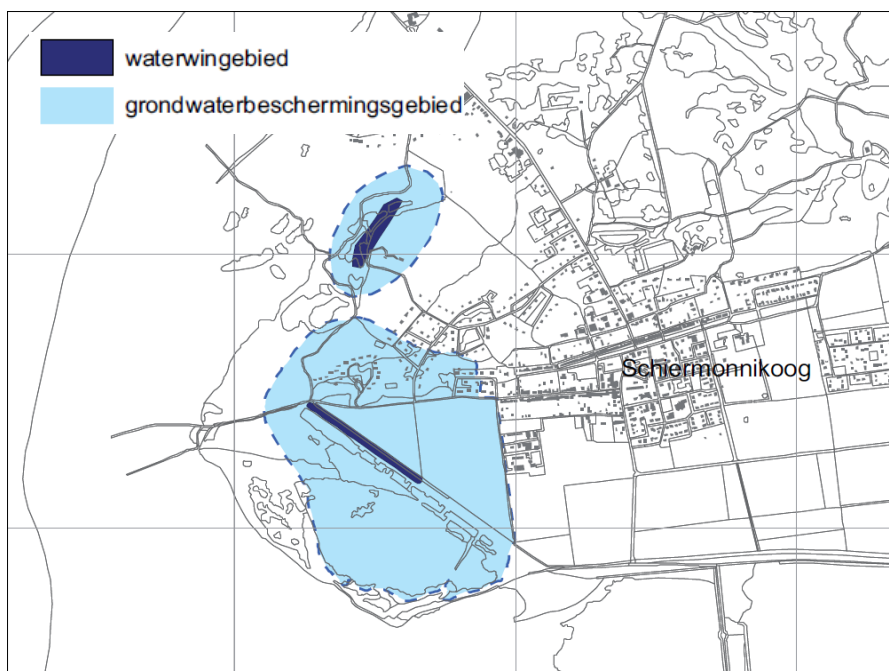
EINDCONCLUSIES

1. Op grond van de bovenstaande conclusies kan worden vastgesteld dat er geen noodzaak bestaat tot het opstellen van een passende beoordeling, zoals bedoeld in artikel 19f van de Natuurbeschermingswet en dat in samenhang daarmee geen plan-m.e.r.-procedure behoeft te worden doorlopen.
2. Op grond van het onderzoek kan worden geconcludeerd dat kan worden voldaan aan Verordening Romte Fryslân 2014.
3. Op grond van de bovenstaande conclusies kan worden geconcludeerd dat kan worden voldaan aan de eisen van de Flora- en faunawet.
4. Op grond van bovenstaande conclusies kan worden geconcludeerd dat het bestemmingsplan voor het natuuraspect uitvoerbaar mag worden geacht.

5.3

Drinkwaterwinning

Binnen het plangebied wordt drinkwater gewonnen. Het feitelijke winningsgebied is overeenkomstig deze functie bestemd. Het omliggend gebied, dat als infiltratiegebied van belang is voor de drinkwaterwinning, maakt deel uit van het agrarisch gebied en van het natuurgebied (zie ook figuur 4). Met het oog op de bescherming van dit belang is het wenselijk dat in het betreffend gebied geen bedrijvigheid plaatsvindt die de drinkwatervoorziening in gevaar kan brengen. Binnen dit bestemmingsplan is geen sprake van bedrijfsactiviteiten die zich niet verhouden met het belang van de drinkwatervoorziening.

Figuur 4. Drinkwaterwinning

5.4

Bedrijfshinder

In de Banckspolder zijn zeven agrarische bedrijven aanwezig, die voornamelijk melkrundvee houden. Voor wat betreft de milieuvorschriften vallen deze alle onder de werking van het Besluit landbouw milieubeheer en het Activiteitenbesluit. De bedrijven voldoen aan de gestelde voorwaarden.

AGRARISCHE BEDRIJVEN

Intensieve veehouderij is binnen het plangebied niet toegestaan. Het bestemmingsplan staat uitsluitend de ontwikkeling van grondgebonden veehouderij toe.

Voor de ontwikkeling van grondgebonden veehouderijbedrijven (dat zijn bedrijven waarvan de productie van het bedrijf direct samenhangt met de oppervlakte cultuurgrond die door het betreffende bedrijf wordt bewerkt) geldt dat de ontwikkeling van de bedrijven niet mag leiden tot een omvang waardoor het bedrijf m.e.r.-plichtig wordt. Daarom is de grens van de bedrijven bepaald op het aantal dieren dat in artikel 1 van de regels van dit plan is opgenomen. Deze grens ligt voor de melkveehouderij op het aantal dieren waarbij het bedrijf nog net geen milieuvergunning nodig heeft.

Nieuwe agrarische bedrijven zijn niet voorzien. Het bestemmingsplan biedt daartoe geen mogelijkheid.

Voor de andere bedrijven in dit plan geldt dat zij voor het merendeel zijn gevestigd op het bedrijventerrein in de nabijheid van de veerdam. De afstand tot

ANDERE BEDRIJVEN

omliggende voor hinder gevoelige functies (zoals woningen) bedraagt meer dan 50 m. Het bestemmingsplan staat uitsluitend bedrijven toe waarvan de hinder zich beperkt tot een afstand van maximaal 50 m (milieucategorie 3.1) tot “gewone woningen in een rustige woonomgeving”.

Op het bedrijventerrein is een bedrijfswoning aanwezig. Voor bedrijfswoningen geldt dat enige hinder van omliggende bedrijven acceptabel moet worden geacht (deze woningen worden geacht niet in een “rustige woonomgeving” te staan). De huidige situatie is acceptabel. Wanneer in de nabijheid van deze bedrijfswoning bedrijven worden gerealiseerd, dan moet rekening worden gehouden met de afstand die hoort bij de milieucategorie waarin het betreffende bedrijf valt. In dat geval wordt rekening gehouden met de volgende afstanden:

- milieucategorie 1: 0 m;
- milieucategorie 2: 10 m;
- milieucategorie 3.1: 30 m.

Bestaande bedrijven (anders dan de in de Wgh bedoelde industrie) moeten voldoen aan de geluidsvoorschriften zoals deze in de milieuwetgeving (Activiteitenbesluit) zijn opgenomen.

5.5

Geur

WETTELIJK KADER

In het plangebied moet rekening worden gehouden met de bepalingen uit de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv). In deze wet is bepaald dat voor de veehouderijbedrijven waar uitsluitend melkvee aanwezig is, een geurcirkel geldt van 50 m ten opzichte van voor geurgevoelige objecten (zoals woningen) in het landelijk gebied en 100 m ten opzichte van voor geur gevoelige objecten in de bebouwde kom. Voor andere diersoorten gelden geen vaste afstanden, maar kan de geurbelasting worden afgeleid van de diersoort in combinatie met een geurfactor. In het plangebied leidt dit niet een overschrijding van de vaste afstanden, zoals hierboven weergegeven. Dat betekent dat uitsluitend rekening moet worden gehouden met de vaste afstanden van respectievelijk 50 m en 100 m voor geurgevoelige objecten in het landelijk gebied en geurgevoelige objecten in de bebouwde kom.

ONDERZOEK

In het plangebied is onderzocht of er binnen de hierboven genoemde afstanden geurgevoelige objecten aanwezig zijn. Volgens de Wgv is een geurgevoelig object een gebouw, bestemd voor en blijkens aard, indeling en inrichting geschikt om te worden gebruikt voor menselijk wonen of menselijk verblijf en die daarvoor permanent of een daarmee vergelijkbare wijze van gebruik, wordt gebruikt. Het agrarisch bedrijf aan het Melle Grietjespad staat weliswaar nabij bebouwing die voor menselijk gebruik bestemd is, maar er is hier geen sprake van permanent of daarmee vergelijkbaar gebruik.

De conclusie luidt dat de feitelijke afstand tot voor geurhinder gevoelige objecten in dit bestemmingsplan groter is dan de genoemde 50 of 100 m, waardoor het geuraspect de uitvoering van het plan niet in de weg staat.

5.6

Geluid

De Wet geluidhinder (Wgh) heeft ten doel om te voorkomen dat het aantal mensen dat last heeft van geluid vanwege het verkeer en de industrie toeneemt.

In het bestemmingsplan wordt vanuit een goede ruimtelijke ordening het aspect geluid getoetst. In het bestemmingsplan worden geen nieuwe geluidgevoelige functies opgenomen, waar bewoners of gebruikers teveel geluidhinder van kunnen ondervinden.

In de provinciale milieuverordening is het natuurgebied van Schiermonnikoog aangewezen als een “Milieubeschermingsgebied Stilte”. In stiltegebieden is het verboden om zonder noodzaak geluid voort te brengen waarmee de stilte in dat gebied wordt verstoord. In incidentele gevallen wordt een ontheffing van de geluidsnormen verleend voor bepaalde evenementen. In de voorschriften van de vergunning wordt bepaald dat uitsluitend onversterkte muziek ten gehore mag worden gebracht.

5.7

Archeologie

In 1992 werd het Verdrag van Malta ondertekend door een groot aantal EU-landen, waaronder Nederland. Doelstelling van dit verdrag is de veiligstelling van het Europees archeologisch erfgoed. Ter implementatie van het verdrag is de Wet op de Archeologische Monumentenzorg op 1 september 2007 in werking getreden. Dit is een aanpassing van de Monumentenwet 1988. Deze wet verplicht gemeenten bij het opstellen van hun ruimtelijke plannen rekening te houden met de in hun bodem archeologische verwachtingswaarden. In het beleidshoofdstuk is dit al kort aan de orde gesteld.

Inzicht in de archeologische situatie in het plangebied wordt gegeven via de Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE). Deze kaart bevat niet alleen de bestaande archeologische terreinen, maar ook de (nog) niet beschermde archeologische terreinen en verwachtingszones. Op basis van deze kaart is vastgesteld dat in het plangebied geen terreinen van hoge archeologische waarden en geen zones met potentiële archeologische waarden bekend zijn. Er is dan ook niet voorzien in de regeling in het bestemmingsplan. Wanneer bij werkzaamheden in het plangebied archeologische sporen worden aangetroffen, zal de provinciaal archeoloog worden geraadpleegd.

5.8

Luchtkwaliteit

In de “Wet Luchtkwaliteit”(2007), onderdeel van de Wet milieubeheer, staan de regels die in Nederland gelden voor het omgaan met luchtkwaliteit. De wet is gebaseerd op regels van de Europese Unie. De wet geeft aan hoeveel deeltjes van bepaalde stoffen in de buitenlucht mogen zitten, de zogenaamde luchtkwaliteitsnormen. De belangrijkste stoffen waar de wet normen voor geeft zijn zwavel- en stikstofdioxide, stikstofoxiden, lood en fijn stof. Het doel van de Wet Luchtkwaliteit is mensen te beschermen tegen risico's van luchtverontreiniging.

Op basis van de meetregeling luchtkwaliteit valt de gemeente Schiermonnikoog binnen de aangewezen zone “noord”. Voor de beoordeling van de luchtkwaliteit wordt gebruik gemaakt van de aangewezen vaste meetpunten binnen deze zone en de door Gedeputeerde Staten vastgesteld luchtverontreiniging.

Ten aanzien van het plangebied kan worden vermeld dat de grenswaarden voor de luchtkwaliteit niet worden overschreden. Dat blijkt ook uit een rapportage over de luchtkwaliteit dat in 2006 is opgesteld door de Milieuadviesdienst. Er zijn ook geen ontwikkelingen die afwijken van de situatie, zoals die zich in 2006 voordeed.

5.9

Externe veiligheid

Bij ieder plan moet vanuit een goede ruimtelijke ordening worden gekeken naar veiligheidsaspecten. Hierbij gaat het om de eventuele aanwezigheid van risicovolle inrichtingen, opslag van vuurwerk of transport van risicovolle stoffen. In het externe veiligheidsbeleid van het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi), het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb) en het Vuurwerkbesluit staat de bescherming van individuen tegen kans op overlijden als gevolg van een ongeluk met gevaarlijke stoffen centraal.

In of nabij het plangebied zijn geen functies aanwezig op grond van het Bevi, Bevb of het Vuurwerkbesluit als gevaar zettende functies kunnen worden aangemerkt. Vanuit externe veiligheid zijn geen belemmeringen voor het plan te verwachten.

Wel bestaat het gevaar van verlies aan lading en schipbreuk in de scheepvaartroute ten noorden van de Waddeneilanden en in de vaartroute naar de Eems en de Eemshaven. Hoewel dit meestal niet leidt tot een direct gevaar voor het plangebied en haar bewoners/gebruikers bestaat wel de kans op ernstige milieuvuiling. Aandacht voor de veiligheid van de scheepvaart, waaronder de

bemensing van de verkeersposten langs de kust, is dan ook van het allergrrootste belang.

5.10

Bodem

Inzicht in de kwaliteit van de bodem is een aspect dat meespeelt in een goede ruimtelijke ordening in het bestemmingsplan.

In het plangebied zijn twee voormalige stortplaatsen bekend:

- De stortplaats aan het eind van de Westerburenweg is onderzocht. Er doen zich geen problemen voor.
- De voormalige stortplaats aan de Prins Bernhardweg is afgedekt met een kleilaag en niet meer in bedrijf. Er zijn enkele peilbuizen geplaatst die regelmatig worden bemonsterd. Dit om na te gaan of er ook verontreinigde stoffen in het grondwater voorkomen. Dit blijkt niet het geval.

Bij de uitvoering van het bodembeleid past de gemeente het generieke beleid toe zoals dat in het Besluit Bodemkwaliteit is aangegeven. Dit beleid is vermeld in een notitie bodembeheer. Uitgangspunt is dat de bodem schoon moet zijn en dat er geen risico voor de gezondheid is. Daar waar nodig zullen er bodemonderzoeken worden gevraagd, in het geval er wordt gebouwd. Eventuele verontreinigingen worden gesaneerd.

5.11

Luchtvaart

Op het bedrijventerrein nabij de veerdam ligt een landingsplaats voor een helikopter. Deze landingsplaats is vooral bedoeld voor noodgevallen, bijvoorbeeld om een inwoner of toerist bij ziekte snel naar een ziekenhuis op de vaste wal te brengen. De landingsplaats kent geen regulier gebruik. Het terrein is dan ook niet aangewezen als luchtvaartterrein in de zin van de Luchtvaartwet; er is dan ook niet voorzien in zogenaamde invliegfunnels met het oog op het beperken van de hinder van dalende en stijgende vliegtuigen.

Planbeschrijving

In de vorige hoofdstukken zijn de ruimtelijke, functionele en milieueigenschappen van en ontwikkelingen in het plangebied weergegeven. In paragraaf 6.1 zijn de uitgangspunten voor het gemeentelijk beleid op een rij gezet. Vervolgens is in paragraaf 6.2 de opbouw en werking van het juridische deel van het bestemmingsplan (regels en verbeelding) beschreven. In paragraaf 6.3 is aangegeven op welke wijze de uitgangspunten in de regels zijn vertaald. In de laatste paragraaf van dit hoofdstuk is de bestemmingsplanprocedure uiteengezet.

6.1

Uitgangspunten

De ontwikkelingen in het buitengebied kunnen als een dynamisch proces worden opgevat. Voortdurend vinden daarin veranderingen plaats. Deze processen zijn voor een deel autonoom, maar worden ook deels door menselijk handelen gestuurd. Hierin speelt het bestemmingsplan als instrument van gemeentelijk beleid een belangrijke rol. Het bestemmingsplan is slechts één van de instrumenten dat zich met deze ontwikkelingen bezig houdt. Het BIP+ en het Watergebiedsplan spelen daarbij een belangrijke flankerende rol. Het in stand houden van de natuurlijke waarden en waar mogelijk verbeteren hiervan is een gezamenlijk belang. Daarom is overleg en afstemming van het beleid tussen de verschillende belanghebbenden een belangrijke zaak om tot een optimaal resultaat te komen. Het Overlegorgaan van het Nationaal Park is bij uitstek het platform om het beleid over de natuur in de verschillende plannen te coördineren en de bevolking hierbij te betrekken. Dat is belangrijk voor het maatschappelijk draagvlak hiervan.

Ontwikkelingsperspectief

Zoals uit de gebiedsbeschrijvingen is gebleken, is er in het buitengebied van Schiermonnikoog ruimte voor diverse functies, zowel voor de hoofdfuncties (natuur en landschap, landbouw, drinkwaterwinning) als voor de in mindere mate aan het landelijk gebied toegevoegde functies zoals wonen, werken en recreatie.

Omdat meerdere delen van het buitengebied vanuit verschillende functies van belang zijn, is het noodzakelijk om te komen tot een afweging van belangen: ontwikkeling van de ene functie zou ten koste kunnen gaan van de andere functie. Het gemeentelijk beleid dat deze keuze verwoordt, kan weergegeven worden in een ontwikkelingsperspectief. Uit dit ontwikkelingsperspectief kan het beleid voor de komende jaren worden bepaald. Het beleid is rechtstreeks geconcretiseerd op de verbeelding en in de regels. Wijzigingen op de langere

termijn die nu niet kunnen worden overzien, zullen via een afzonderlijke planologische afweging gestalte moeten krijgen.

Natuurgebied

Verreweg het grootste deel van het plangebied bestaat uit natuur. Het bestemmingsplan is er op gericht om de natuurlijke en landschapswaarden duurzaam in stand te houden en waar mogelijk te verbeteren. Deze waarden worden als hoofdfunctie van dit gebied beschouwd.

Voor wat betreft het beheer van dit gebied zullen beheersactiviteiten op basis van het BIP+ en het Watergebiedsplan niet nader worden geregeld. Extensieve begrazing wordt ook niet geregeld. Dit is aan zaak van de beheerder in samenwerking met andere belanghebbenden.

Voor wat betreft de recreatieve functie van dit gebied wordt aangesloten bij de zonering zoals deze in paragraaf 5 is vermeld. Concreet betekent dit dat de recreatie zich zal moeten concentreren bij de strandovergangen aan de Prins Bernhardweg en de Badweg. Bij deze overgangen zullen op het strand ook mogelijkheden zijn voor tijdelijke bouwwerken en gebouwen ten behoeve van seizoensgebonden activiteiten. De actieve recreatie zal zoveel mogelijk worden geconcentreerd op het activiteitenstrand. Hierdoor worden andere gebieden ontzien. In het padennet, dat een belangrijke rol speelt bij het verdelen van de recreatie in het gebied, zullen geen veranderingen worden aangebracht. Wel is het mogelijk om een pad gedeeltelijk te verleggen als dat uit een oogpunt van beheer noodzakelijk blijkt te zijn.

De beide bestaande horecabedrijven zijn in het gebied gevestigd en dat geldt ook voor andere voorzieningen, zoals de kiosken op het strand, het veldlaboratorium van de Vrije Universiteit in het Grienglop, de begraafplaats Vredenhof, enkele aanwezige en in gebruik zijnde bunkers, de vogelkijkhut en de bestaande fietsenstallingen. Er wordt geen ruimte geboden voor nieuwe voorzieningen of bedrijven.

Wetenschappelijk onderzoek in het gebied kan worden voortgezet onder verantwoordelijkheid van de beheerder. De in het gebied aanwezige cultuurhistorische elementen, zoals vermeld in paragraaf 2.4, zijn in het bestemmingsplan beschermd.

Voor de primaire zeewering is een regeling opgenomen die deze kering zoveel mogelijk beschermt. Bij de beoordeling van de zeewering door Wetterskip Fryslân is gebleken dat de waddendijk niet meer aan de huidige veiligheidscriteria voldoet. Dit betekent dat de dijk te zijner tijd moet worden aangepakt. Wanneer dit ertoe zou leiden dat de dijk moet worden verbreed (als gevolg van de noodzaak van ophoging), dan opteert de gemeente voor zeewaartse verbreding, zodat de beschikbare grond zoveel mogelijk beschikbaar blijft voor de huidige gebruiksfuncties.

De grondwaterwinning blijft mogelijk volgens de bestaande vergunning. De wingebieden en de beschermingszones zijn dienovereenkomstig aangegeven. Recreatieve activiteiten blijven mogelijk zoals geïnventariseerd is in bijlage 5a uit het Beheer- en inrichtingsplan 'plus', overeenkomstig de daarbij aangegeven voorwaarden.

Banckspolder

Gezien het huidige gebruik en het karakter van de Banckspolder blijft het primaat bij de agrarische sector liggen. Het beleid is dan ook gericht op het scheppen van voorwaarden voor een verdere ontwikkeling van de huidige grondgebonden vormen van landbouw al dan niet in combinatie met nevenactiviteiten. Niet-grondgebonden agrarische bedrijven zijn niet toegestaan. Nieuwvestiging van grondgebonden agrarische bedrijven is evenmin mogelijk. Wel is het mogelijk het bestaande bedrijf onder voorwaarden uit te breiden tot maximaal 1,5 hectare.

Voor de agrarische bedrijven geldt dat verdere ontwikkeling niet wordt uitgesloten, zolang de ammoniakemissie per bedrijf niet toeneemt. In bijlage 2 bij de regels is vastgelegd hoe hoog de bestaande emissie is.

Gelet op de openheid en het karakter (rust, ruimte) van het gebied passen bosbouw, houtteelt en kassenbouw niet in dit gebied. Ontwikkelingen in de agrarische sector dienen tevens in relatie te worden gebracht met handhaving en zo mogelijk ontwikkeling van de natuurwaarden. Hierbij wordt gedacht aan weide- en broedvogels, de hydrologische relaties met het natuurgebied en problemen op het gebied van vermessing en verdroging. Dat gebeurt op dit moment ook al op grote schaal. De agrarische sector is er terecht trots op dat de weidevogelstand op Schiermonnikoog relatief hoog is ten opzichte van de situatie op de vaste wal. Door vrijwillig natuurbeheer (in het kader van het Natuurbeheerplan) wordt deze situatie in stand gehouden.

Binnen de gebouwen blijven mogelijkheden aanwezig voor groepsaccommodaties voor recreatief verblijf tot een totaal van 120 logiesplaatsen. Tevens wordt het kleinschalig kamperen toegestaan in tenten op het agrarisch bouwperceel tot maximaal 10 tenten met dien verstande dat het totaal aantal logiesplaatsen in de tenten niet meer dan 40 mag bedragen en het totaal aantal per bedrijf niet meer dan 120. Het plan biedt mogelijkheden om meer tenten te plaatsen (maximaal 25) dan wel trekkershutten te bouwen (maximaal 5). Het aantal logiesplaatsen op een bedrijf mag in beide gevallen nooit meer zijn dan 170. Ook is als nevenactiviteit een paardenhouderij mogelijk.

Het plan biedt geen mogelijkheden om bestaande agrarische bedrijven te beëindigen en om te zetten naar een nieuwe functie, zoals een recreatiebedrijf. Wanneer agrarische bedrijven besluiten om te stoppen, dan dient een eigenstandige procedure te worden doorlopen wanneer ter plaatse een nieuwe functie wordt gewenst. Om zo'n functieverandering te kunnen laten plaatsvinden, is eerst meer onderzoek noodzakelijk van de effecten op bijvoorbeeld de na-

tuurwaarden. Het gemeentebestuur staat niet op voorhand onwelwillend ten opzichte van een dergelijk verzoek, wanneer het zou worden ingediend. De betrokken belanghebbende zal het noodzakelijk onderzoek dan zelf moeten (laten) uitvoeren.

De huidige infrastructuur van het wegenpatroon wordt gehandhaafd, tenzij er mogelijkheden zijn om de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid te verbeteren. In dat geval zal de infrastructuur kunnen worden aangepast. Dit is via een procedure in het plan geregeld.

De waterkerende functie van de zeedijk alsmede de omliggende vrijwaringszone wordt beschermd. Ten aanzien van de veerdam worden geen wijzigingen voorgesteld; de huidige regeling biedt voldoende mogelijkheden.

Met betrekking tot de jachthaven is het beleid gericht op het handhaven van de huidige capaciteit en omvang van de haven. Het recent gerealiseerde havengebouw is in het bestemmingsplan opgenomen. Mocht in de toekomst blijken dat de haven, uit een oogpunt van veiligheid, ecologie of kwaliteitsverbetering moet worden uitgebreid, dan zal dit via een afzonderlijke planherziening worden geregeld.

6.2

Inhoud bestemmingsplan

Op grond van artikel 3.1.3 Bro en artikel 3.1.6 Bro moet een bestemmingsplan worden vervat in:

1. een beschrijving van de bestemmingen, waarbij per bestemming het doel of de doeleinden worden aangegeven;
2. bestemmingen die bij of krachtens wet kunnen worden voorgeschreven;
3. regels die bij of krachtens wet kunnen worden voorgeschreven;
4. voor zover nodig uitwerkings-, wijzigings- en ontheffingsbepalingen.

Daarnaast dient een dergelijk plan vergezeld te gaan van een toelichting ex artikel 3.1.6 Bro, waarin de aan het plan ten grondslag liggende gedachten, de uitkomsten van het onderzoek, de uitkomsten van het overleg en de rapportering van de inspraak zijn vermeld.

Verbeelding en regels vormen derhalve de essentiële onderdelen van het bestemmingsplan. Tussen deze beide onderdelen bestaat een zeer nauwe samenwerking. De regeling van de diverse aanduidingen vindt plaats door middel van de (verbale) planregels, terwijl anderzijds de regels kunnen verwijzen naar aanduidingen op de verbeelding. De relatie tussen verbeelding en regels komt zeer sterk tot uitdrukking in de bij de verbeelding behorende verklaring. In deze verklaring vindt men een opsomming van de aangewezen bestemmingen, die correspondeert met de regeling van de bestemmingen in de regels.

Bovendien zijn in deze verklaring een aantal aanduidingen opgenomen, die van belang zijn voor de (juridische) regeling in de regels.

De verbeelding

In verband met de omvang van het in het onderhavige plan begrepen gebied zijn alle in het plan voorkomende gronden weergegeven op schaal 1:5.000, bestaande uit 4 bladen.

De verbeelding is digitaal beschikbaar en uitwisselbaar (NEN-1878). Bovendien is de digitale verbeelding voorzien van IMRO-codering. Dit maakt het mogelijk om de verbeelding op te nemen in een geografisch informatiesysteem (GIS). De verbeelding is zo opgezet dat digitaal kan worden ingezoomd, zonder dat dit ten koste gaat van de leesbaarheid.

De regels

De regels (voorheen voorschriften) regelen, in relatie tot de aan de gronden toegekende bestemmingen, het toegelaten gebruik van grond en opstallen, voor zover dit voor een goede ruimtelijke ordening noodzakelijk is.

De regels omtrent het gebruik van grond en opstallen kunnen worden onderscheiden in:

- planregels betreffende het bouwen;
- planregels betreffende het gebruik;
- planregels betreffende het uitvoeren van werken, geen bouwwerken zijnde, en werkzaamheden.

Van belang is dat planregels alleen verbieden of toestaan (eventueel onder voorwaarden); verplichten tot bijvoorbeeld bouwen of een bepaald gebruik kunnen zij derhalve niet. Wanneer iemand tot bouwen of een bepaald gebruik over wil gaan, moet dit worden getoetst aan het bestemmingsplan.

De hoofdopbouw van de planregels ziet er als volgt uit:

- Inleidende regels.
- Bestemmingsregels.
- Algemene regels.
- Overgangs- en slotregels.

Onder de inleidende regels zijn opgenomen:

INLEIDENDE REGELS

- Begrippen (zie artikel 1), waarin een aantal in de planregels gehanteerde begrippen nader is omschreven om misverstanden over de interpretatie ervan te voorkomen, dan wel om veel voorkomende termen als trefwoord te kunnen gebruiken.
- Wijze van meten (zie artikel 2), waarin, ten behoeve van een uniforme toepassing van het plan, wordt aangegeven hoe maten als goothoogte, bouwhoogte en dakhelling dienen te worden gemeten.

Deze bepalingen worden overigens ook deels voorgeschreven door de SVBP2012.

In de artikelen 3 t/m 17 zijn regels voor de bestemmingen opgenomen, waaronder een tweetal dubbelbestemmingen. Ten behoeve van de toegankelijkheid en hanteerbaarheid van de planregels zijn alle regels die betrekking hebben op een bepaalde bestemming, zoveel mogelijk bij die betreffende bestemming ondergebracht. De toegekende bestemmingen vormen een vertaling van het gemeentelijk beleid zoals dat in deze toelichting is beschreven.

Voor de afzonderlijke bestemmingen is de volgende indeling aangehouden:

- a. bestemmingsomschrijving;
- b. bouwregels;
- c. nadere eisen;
- d. afwijken van de bouwregels;
- e. specifieke gebruiksregels;
- f. afwijken van de gebruiksregels;
- g. omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde of van werkzaamheden (voorheen aanlegvergunning);
- h. omgevingsvergunning voor het slopen van een bouwwerk (voorheen sloopvergunning).

Overigens komt niet elk onderdeel bij elke bestemming voor. In onderstaande zal, waar nodig, uitvoeriger op aard en strekking van diverse onderdelen van de planregels worden ingegaan.

In lid 1 van ieder artikel is de omschrijving opgenomen van het doel of doeleinden die aan de betreffende bestemming zijn toegekend. Naast de hoofdbestemming worden in de bestemmingsomschrijving ook eventuele ondergeschikte nevenfuncties, die bij recht zijn toegestaan, benoemd.

In bouwregels wordt vervolgens geregeld, in welke mate binnen een bestemming bebouwing is toegestaan, door regels op te nemen over situering en maatvoering van de toegestane bebouwing. De situering van de toegelaten bebouwing wordt in dit bestemmingsplan bij de meeste bestemmingen bepaald door de ligging binnen het bestemmingsvlak en de daarover in de regels opgenomen eisen. Alleen voor agrarische bedrijfsbebouwing geldt dat deze binnen een in de verbeelding aangegeven bouwperceel gesitueerd moet worden. Deze regels vormen een belangrijk toetsingskader voor het beoordelen van bouwaanvragen.

Bij de meeste bestemmingen is de bevoegdheid van Burgemeester en Wethouders opgenomen om nadere eisen te stellen aan de situering van bebouwing. Artikel 3.6 lid 1 sub d Wro biedt deze mogelijkheid. Het opleggen van nadere eisen is onder andere gekoppeld aan het streven naar behoud en versterking van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden in het gebied.

Op grond van artikel 3.6 lid 1 sub c Wro kan bij een bestemmingsplan worden bepaald, dat Burgemeester en Wethouders met inachtneming van bepaalde regels bevoegd zijn af te wijken van de bij recht gegeven bouwregels door een

omgevingsvergunning daartoe te verlenen. Met deze mogelijkheid wordt beoogd om op ondergeschikte punten van de planregels af te kunnen wijken om een soepele toepassing ervan mogelijk te maken.

Aangezien de afwijking bedoeld is voor uitzonderingsgevallen, zullen burgemeester en wethouders de verschillende in het geding zijnde belangen zorgvuldig moeten afwegen en hierin bijvoorbeeld ook de noodzaak voor de aanvrager om voor een afwijkende regeling in aanmerking te komen moeten betrekken. Per bestemming is een afwegingkader opgenomen voor het verlenen van omgevingsvergunningen gericht op afwijking van hetgeen bij recht toegestaan is aan bebouwing dan wel gebruikt.

In de regels betreffende het gebruik staat aangegeven welke vormen van gebruik van gronden en gebouwen binnen de gegeven bestemming specifiek niet toelaatbaar worden geacht. Van gebruiksregels wordt alleen gebruik gemaakt, wanneer hierover onduidelijkheid zou kunnen ontstaan. Voor het overige geldt dat de Wabo in artikel 2.1. voorschrijft dat gronden in overeenstemming met de bestemming moeten worden gebruikt, zodat het niet nodig is om allerlei vormen van afwijkend gebruik expliciet uit te sluiten. Dit is op basis van de wetgeving al het geval.

In een aantal gevallen kan ook van de gebruiksregels bij omgevingsvergunning worden afgeweken als het bestemmingsplan daarvoor een regeling bevat. Dit is in dit plan voor een aantal functies en ontwikkelingsmogelijkheden binnen de kaders van de bestemming geregeld.

Een ander instrument is de omgevingsvergunning om bepaalde werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren (voorheen de aanlegvergunning). Deze omgevingsvergunningen zijn over het algemeen gericht op het beschermen van (mogelijk) aanwezige waarden. In dit bestemmingsplan zien deze omgevingsvergunningen vooral op het behouden van de cultuurhistorisch waardevolle elementen en natuurlijke en landschappelijke waarden. Dit vergunningstelsel vormt een vertaling van de in de toelichting omschreven waarden. Verder zijn omgevingsvergunningen voorgeschreven die zien op bescherming van de waterkerende functie van de primaire waterkering.

De artikelen 18 t/m 21 bevatten een aantal algemene regels die nog een belangrijke inhoudelijke impact op het plan hebben.

ALGEMENE REGELS

In artikel 18 is de anti-dubbeltelregel opgenomen. Deze bepaling is wettelijk voorgeschreven en is gericht op het voorkomen van het “dubbel tellen” van bouwmogelijkheden, bijvoorbeeld na splitsing van een perceel.

In artikel 19 zijn algemene gebruiksregels opgenomen. Hier staat aangegeven welke vormen van gebruik van gronden en gebouwen binnen alle in het plan gegeven bestemmingen niet toelaatbaar worden geacht. Van gebruiksregels

wordt alleen gebruik gemaakt, wanneer hierover onduidelijkheid zou kunnen ontstaan.

De algemene aanduidingsregels (artikel 20) hebben vooral betrekking op bepaalde zones die invloed hebben op de gebruiksmogelijkheden van gronden die onder een dergelijke zone vallen. Dit betreft de vrijwaringszone van de primaire waterkering.

In artikel 21 zijn de algemene afwijkingsregels opgenomen met het oog op het soepel kunnen inspelen op voorkomende gevallen, die weliswaar niet in overeenstemming zijn met de concrete planregels, maar die op zichzelf geen wezenlijke aantasting daarvan betekenen. Dit betreft bijvoorbeeld de mogelijkheid om af te wijken van de voorgeschreven maten als de feitelijke situatie daarvan afwijkt. Een ander voorbeeld is om nutsvoorzieningen te kunnen realiseren.

OVERGANGS- EN SLOTREGELS

In artikel 30 is het overgangsrecht geregeld zoals dat wettelijk is voorgeschreven in het Besluit ruimtelijke ordening. Hiermee wordt bereikt dat bestaand gebruik of bestaande bouwwerken die afwijken van het bestemmingsplan kunnen worden voortgezet. Het overgangsrecht beschermt de gevestigde belangen of rechten bij een nieuwe, van de bestaande situatie afwijkende regeling. Bouwwerken, of gebruik die al in strijd waren met de voorgaande bestemmingsplannen, zijn uitgesloten van het overgangsrecht.

BIJLAGEN

Ten slotte zijn bij de planregels 3 bijlagen opgenomen, waarnaar in de planregels wordt verwezen. In die zin maken de bijlagen deel uit van de planregels. Het gaat om de volgende:

- Handleiding erfinrichting.
- Ammoniakemissie per agrarisch bedrijf.
- Staat van Bedrijven.

In gevallen waar in de planregels wordt verwezen naar een van de genoemde bijlagen, dient de inhoud van de bijlage als nadere aanwijzing te worden geïnterpreteerd bij de toepassing van de betreffende regel.

In het plan zijn de al dan niet in directe relatie met een bestemming staande voorzieningen, zoals ondergrondse leidingen, verhardingen, bermen, geluidswerende voorzieningen, centrale installaties ten behoeve van de energievoorziening, voorzieningen ten behoeve van de waterbeheersing in de vorm van watergangen, duikers, waterkeringen en dergelijke bij de bestemming inbegrepen zonder dat dit uitdrukkelijk is vermeld.

6.3

Praktische toepassing van de regels

In de beide voorgaande paragrafen is aangegeven wat de uitgangspunten zijn van dit bestemmingsplan en hoe het plan in juridische zin is opgebouwd. In deze paragraaf is voor een aantal aspecten aangegeven hoe hiermee in dit nieuwe plan in praktische zin wordt omgegaan.

6.3.1

Uitbreiding agrarische bedrijven

Bouwperceel

Agrarische bedrijven hebben opnieuw een bouwperceel van 1 ha gekregen dan wel een grotere oppervlakte indien het bouwperceel in het oude plan ook al groter was. Dat is op zich geen verandering. De ligging van het bouwperceel is zo nodig in beperkte mate aangepast, waarbij rekening is gehouden met de wensen van de betrokken agrariërs. De bouwpercelen zijn op de verbeelding ingetekend.

Het bouwperceel is bedoeld voor het bouwen: alle bouwwerken dienen binnen het bouwperceel te worden gerealiseerd. Ook dient alle opslag van kuilvoer, machines en dergelijke maar ook het kamperen binnen het bouwperceel plaats te vinden. Het feitelijke erf kan dus groter zijn.

Vergroten bouwperceel

Het plan biedt de mogelijkheid om buiten het op de verbeelding aangegeven bouwperceel te bouwen. Deze mogelijkheid geldt uitsluitend voor bedrijven waarvan het bouwperceel kleiner is dan 1,5 ha. Het gebied waar in dat geval gebouwd kan worden, is aangegeven met “uitbreiding bouwperceel” (afgekort tot: sa-ubp). Om dit gebied te mogen gebruiken voor een bouwwerk, de opslag of het kamperen dient het college van burgemeester en wethouders een afwijkingsbesluit te nemen. In dat geval zal het college vragen om dit gebied goed landschappelijk in te passen.

Het is niet noodzakelijk om het verlies aan areaal EHS (de Banckspolder is geheel aangewezen als één op één begrensde beheergebied in het kader van de EHS) binnen dit vergrote bouwperceel te compenseren.

Gebruik van gronden buiten het bouwperceel

Het plan biedt daarnaast aan alle agrarische bedrijven de mogelijkheid om gronden buiten het bouwperceel en/of het vergrote bouwperceel te gebruiken voor opslag of voor kamperen. Voor opslag mag maximaal 2500 m² worden gebruikt; voor kamperen maximaal 5000 m². Ook hiervoor geldt dat het college van burgemeester en wethouders een afwijkingsbesluit moeten nemen en dat het gebied goed landschappelijk wordt ingepast. De gronden die hiervoor mogen worden gebruikt, zijn niet op de verbeelding ingetekend. Agrarische bedrijven hebben daarin meer vrijheid, maar het college zal niet voor iedere

willekeurige plek een afwijkingsbesluit nemen. De volgende voorwaarden gelden:

- de betreffende gronden dienen in ieder geval aan te sluiten op het bestaande bouwperceel;
- opslag of kamperen dient op een logische plek te gebeuren.

Het kan in overeenstemming met de Verordening Romte Fryslân 2014 noodzakelijk zijn dat het verlies aan EHS-areaal voor dit gebied wordt gecompenseerd⁴. Daarvoor dient in overleg te worden getreden met de provincie als uitvoerder van het EHS-beleid.

Handreiking erfinrichting

De gemeente heeft ten behoeve van de goede landschappelijke inpassing de “Handreiking erfinrichting agrarische bedrijven” opgesteld. Deze handreiking is het beoordelingskader voor de gemeente om erfinrichtingsplannen, waarin de landschappelijke inpassing is uitgewerkt, te beoordelen. Het is tegelijkertijd een handreiking aan en inspiratiebron voor de agrarische bedrijven. Wanneer de handreiking wordt gevolgd, dan mag erop worden gerekend dat een afwijkingsvergunning vlot zal worden verleend.

Uitbreiding van de veestapel

Nieuw is dat zowel de bouw van veestallen binnen het vergunde bouwperceel als binnen een eventueel vergroot bouwperceel niet mag leiden tot een hogere ammoniakemissie dan de emissie zoals die bestond op het moment waarop het bestemmingsplan werd vastgesteld.

Dit kan worden afgeleid uit een op dat moment al verleende Natuurbeschermingswetvergunning of, wanneer die niet aanwezig is, de Landbouwtelling die aan de vaststelling voorafging. Wanneer geen landbouwtelling kan worden overlegd dan kan de emissie worden afgeleid uit hoofdstuk 7 van deze toelichting over de uitvoerbaarheid. Belanghebbenden zullen zelf moeten aantonen dat de emissie niet wordt vergroot. Wanneer de ammoniakemissie toeneemt, dan kan de vergunning voor het bouwen niet worden verleend.

Indien blijkt dat de ammoniakemissie en daarmee de ammoniakdepositie op Natura 2000-gebied toeneemt, dan kan de bouwvergunning niet op basis van

⁴ Volgens de verordening Romte 2014 geldt het onderstaande beleid voor de compensatie van EHS-gebied:

8.1.6

1. De artikelen 8.1.1 tot en met 8.1.5 zijn niet van toepassing op de één op één begrensde beheergebieden zoals aangegeven op de van deze verordening deel uitmakende kaart Natuur.
2. Voor de gebieden als bedoeld in het eerste lid geldt dat in een ruimtelijk plan:
 - a. wordt voorzien in een bestemming met gebruiksregels gericht op behoud, herstel of ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden, met inbegrip van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden, waarbinnen normaal agrarisch gebruik mogelijk is;
 - b. een eventuele onvermijdelijke ruimtelijke ingreep wordt afgewogen ten opzichte van de wezenlijke kenmerken en waarden, waarbij de mogelijkheden voor mitigatie en vervolgens compensatie van natuurwaarden en herbegrenzing van beheergebieden worden betrokken.

dit bestemmingsplan worden verleend. Daarmee is nog niet gezegd dat de stal niet vergunbaar is. Wanneer maatregelen worden genomen om de effecten van de toegenomen ammoniakdepositie teniet te doen (door bijvoorbeeld het nemen van beheermaatregelen in het natuurgebied zelf of door het toepassen van een ander voedersysteem) dan zou alsnog aan de voorwaarden vanuit de Natuurbeschermingswet 1998 kunnen worden voldaan en een Natuurbeschermingswetvergunning kunnen worden verleend. In dat geval kan alsnog een bouwvergunning worden verleend. Het planologisch kader daarvoor moet dan wel in een apart bestemmingsplan worden vastgelegd of de bouwvergunning moet via een buitenplanse afwijkingsprocedure (Wabo-procedure) worden verleend. In dat geval is het verstandig om eerst te bezien of een Natuurbeschermingswetvergunning kan worden verleend.

6.3.2

Nevenactiviteiten

Paardenhouderij als nevenactiviteiten

Het plan maakt het mogelijk om naast verblijfsrecreatie ook paardenhouderij als nevenactiviteit toe te laten bij agrarische bedrijven. Let wel: wanneer een veehouderijbedrijf paarden houdt, dan kan dat leiden tot een toename van de ammoniakemissie van het bedrijf. Dat is alleen toelaatbaar wanneer dat niet leidt tot een toename van de ammoniakemissie.

Uitbreiding verblijfsrecreatie

Zoals in paragraaf 6.1 is aangegeven, kunnen agrarische bedrijven de recreatiefunctie uitbreiden. Aantallen plaatsen en dergelijke zijn hiervoor al gegeven. De uitbreiding dient steeds binnen het bouwperceel plaats te vinden.

Het plan biedt ook de mogelijkheid om ten behoeve van de recreatieve functie van het agrarisch bedrijf beperkte horeca (bijvoorbeeld in de vorm van een kantine) mogelijk te maken. Deze horeca dient in dienst te staan van het eigen recreatie(neven)bedrijf.

Verplaatsing manege

De gemeente wil medewerking verlenen aan het verplaatsen van de manege van het bedrijventerrein aan het Melle Grietjespad naar de Reddingsweg 38. De provincie Fryslân heeft hiervoor inmiddels een Natuurbeschermingswetvergunning verleend. Het aan de Reddingsweg 38 gevestigde agrarisch bedrijf is op de verbeelding tevens voorzien van de aanduiding “manege”. De regeling biedt ruimte voor het realiseren van de noodzakelijke gebouwen en/of bouwwerken voor deze activiteit.

De milieurechten van de Ruitervereniging aan het Melle Grietjespad herleven in het geval de provincie de Nb-wetvergunning intrekt omdat er geen manege wordt gerealiseerd aan de Reddingsweg.

6.3.3

Horeca en andere commerciële activiteiten

Alle horeca en andere al bestaande commerciële activiteiten in de bestemming natuur hebben een adequate bestemmingsregeling gekregen. Daarin is bepaald wat de omvang van de bebouwing mag zijn.

In tegenstelling tot het oude bestemmingsplan geldt dit nu ook voor staanplaatsen van (mobiele) kiosken. Daarmee is via het bestemmingsplan bepaald waar commerciële activiteiten in natuurgebied kunnen plaatsvinden. De ruimte voor het realiseren van bouwwerken ten behoeve van een kiosk is beperkt tot het kunnen realiseren van een vlonder van maximaal 75 m² met daarop een gebouw met een oppervlakte van ten hoogste 50 m². Voor een combinatie van kiosken en opslagplaatsen op het strand ter hoogte van de Badweg bedraagt de oppervlakte van de vlonder maximaal 440 m² en de oppervlakte van gebouwen ten hoogste 130 m².

In het plan is tevens de mogelijkheid opgenomen om een extra kiosk binnen de bestemming natuur via een wijzigingsprocedure mogelijk te maken. Uiteraard dienen bij de toepassing van die procedure de natuurbelangen nadrukkelijk te worden beoordeeld.

6.4

Bestemmingsplanprocedure

De bestemmingsplanprocedure is geregeld in de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en het Besluit ruimtelijke ordening (Bro). In de procedure zijn de volgende fasen te onderscheiden:

Vorbereidingsprocedure

Voor het opstellen van het voorontwerpbestemmingsplan heeft de gemeente onderzoek verricht naar de toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen, naar de bestaande toestand en naar mogelijke en wenselijke ontwikkelingen binnen een gemeente. Het voorontwerpbestemmingsplan is voor overleg gezonden aan de in artikel 3.1.1 van het Bro genoemde instanties. Bovendien is het voorontwerp ter inzage gelegd voor inspraak op de wijze zoals die in de gemeentelijke inspraakverordening is vastgelegd. Zie verder paragraaf 7.5 voor de uitkomsten van het overleg en de inspraak.

Vaststellingsprocedure

Na aankondiging in de Staatscourant, in één of meer plaatselijke dag-, nieuws- of huis-aan-huisbladen en op de gemeentelijke website wordt het ontwerpbestemmingsplan gedurende zes weken ter inzage gelegd. Gedurende deze periode kan een ieder zienswijzen omtrent het ontwerp naar voren brengen. Na afloop van de termijn van de terinzagelegging stelt de gemeenteraad het be-

stemmingsplan al dan niet gewijzigd uiterlijk twaalf weken na de termijn van terinzagelegging vast.

Beroepsprocedure

Na de vaststelling van het bestemmingsplan maakt de gemeenteraad het vaststellingsbesluit bekend en legt het vastgestelde bestemmingsplan ter inzage. Indien Gedeputeerde Staten of de Inspectie Leefomgeving en Transport een zienswijze hebben ingediend die door de gemeenteraad niet volledig is overgenomen of indien de gemeenteraad het bestemmingsplan gewijzigd heeft vastgesteld, geschiedt bekendmaking en terinzagelegging uiterlijk zes weken na vaststelling. Uiterlijk zes weken na bekendmaking van het vaststellingsbesluit kan er beroep worden ingesteld bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Indien het bestemmingsplan ongewijzigd is vastgesteld en er gehoor is gegeven aan zienswijzen van Gedeputeerde Staten en/of de Inspectie Leefomgeving en Transport, wordt het vaststellingsbesluit door de gemeenteraad uiterlijk twee weken na vaststelling bekend gemaakt. Tevens wordt uiterlijk twee weken na vaststelling het bestemmingsplan ter inzage gelegd.

Na afloop van de beroepstermijn treedt het bestemmingsplan in werking.

Uitvoerbaarheid

7.1

Instrumentele grenzen

Bij het opstellen van een bestemmingsplan speelt steeds de vraag: welke gemeentelijke beïnvloedingsmogelijkheden moeten worden opgenomen? Het gemeentebestuur acht het van groot belang dat er een hanteerbaar en doelmatig bestemmingsplan tot stand komt, dat gehandhaafd en nageleefd kan worden.

Met het oog hierop is gekozen voor de volgende uitgangspunten:

1. Er is niet meer geregeld dan strikt noodzakelijk is.
2. Slechts die zaken zijn geregeld waarop via het bestemmingsplan daadwerkelijk invloed kan worden uitgeoefend, zoals toewijzing van functies, bouwregels, ruimtelijke hoofdvorm van bebouwing, et cetera.
3. Er zijn geen zaken geregeld waarvoor anderszins wetgeving of verordeningen bestaan, zoals milieu- en waterbeleid. Dit betekent bijvoorbeeld dat de gemeente geen omgevingsvergunning zal voorschrijven wanneer het Wetterskip voor een bepaalde activiteit (aanleg van een stuw) een ontheffing van een keur moet verlenen. Ook is geen vergunningsplicht voorgeschreven voor beheersactiviteiten die in overeenstemming zijn met het BIP+ of het Watergebiedsplan.

7.2

Uitvoerbaarheid ontwikkelingen

Dit bestemmingsplan biedt verschillende ontwikkelingsmogelijkheden voor met name de agrarische bedrijven (zie ook paragraaf 6.3). Van deze ontwikkelingsmogelijkheden kan gebruik worden gemaakt nadat daarvoor een planologische procedure (meestal afwijkingsbevoegdheid) is doorlopen. De uitvoerbaarheid van deze zogenaamde flexibiliteitsbepalingen dient aangetoond te zijn voorafgaand aan de vaststelling van het bestemmingsplan. Het daarvoor uitgevoerde onderzoek is gerapporteerd in bijlage 1 bij deze toelichting. Uit dit onderzoek blijkt dat de in het plan opgenomen ontwikkelingsmogelijkheden uitvoerbaar zijn.

7.3

Economische uitvoerbaarheid

Op 1 juli 2008 is de Wet ruimtelijke ordening (hierna: Wro) in werking getreden met daarin opgenomen een afdeling omtrent grondexploitatie, afdeling 6.4. Het doel van deze afdeling is om de mogelijkheden voor gemeentebesturen te verbeteren om kosten te verhalen, eisen te stellen aan de inrichting, de kwaliteit of de realisatie van bouwlocaties. Dit brengt met zich mee dat de gemeente bij de vaststelling van het bestemmingsplan, een wijziging als bedoeld in artikel 3.6 lid 1 Wro, een projectbesluit of een beheersverordening kosten moet verhalen. Deze verplichting is vastgelegd in artikel 6.12 Wro.

Bouwplan

In artikel 6.12 Wro is bepaald dat een exploitatieplan vastgesteld dient te worden voor gronden waarvoor men voornemens is een bouwplan op te stellen. In artikel 6.2.1 Besluit ruimtelijke ordening (hierna: Bro) is het bouwplan gedefinieerd. De nieuwbouw of uitbreiding van een woning of een hoofdgebouw zijn onder meer bouwplannen.

In het Bestemmingsplan Buitengebied worden dergelijke bouwmogelijkheden mogelijk gemaakt. De vraag rijst of voor deze bouwmogelijkheden een verplichting geldt om een exploitatieplan op te stellen of zijn de kosten anderszins verzekerd?

Nieuwe hoofdgebouwen

In het Bestemmingsplan Buitengebied worden mogelijkheden geboden om agrarische bouwpercelen aan te passen. Door het aanpassen van deze bouwpercelen kunnen nieuwe hoofdgebouwen gerealiseerd worden. Gezien het voorgaande zijn ook hoofdgebouwen bouwplannen in de zin van artikel 6.2.1 Bro. In de Nota van toelichting bij het Besluit ruimtelijke ordening wordt gesteld dat de eerste bouwaanvraag, die tot gevolg heeft dat het perceel in gebruik wordt genomen, wordt aangemerkt als de aanvraag voor een hoofdgebouw. Dat er in een later stadium op hetzelfde perceel nog een gebouw wordt gebouwd dat zal fungeren als hoofdgebouw, doet niet ter zake. De exploitatiebijdrage voor het kostenverhaal dient te worden verbonden aan de eerste bouwaanvraag, dus als het agrarisch bouwperceel in gebruik wordt genomen. Dit heeft tot gevolg dat voor bouwmogelijkheden die ontstaan doordat bouwpercelen vergroot worden, geen kostenverhaal nodig is. Er worden immers geen nieuwe bouwpercelen gerealiseerd. Deze gebouwen zijn niet aan te merken als hoofdgebouwen in de zin van artikel 6.2.1 Bro.

Overige ontwikkelingen

Dit bestemmingsplan biedt buiten de al in gebruik zijnde erven geen andere bouwmogelijkheden dan eventuele mogelijkheden op grond van een in het plan opgenomen wijzigingsbevoegdheid. Uit het voorgaande blijkt dat bij de vaststelling van het bestemmingsplan nog niet hoeft vast te staan dat de gemeen-

telijke kosten worden verhaald. Bij de toepassing van de wijzigingsbevoegdheden zal eerst worden gezien of er een noodzaak bestaat om een kostenverhaalovereenkomst te sluiten, die zo nodig kan worden gesloten. In het uiterste geval kan worden overwogen om bij wijzigingsbevoegdheden een exploitatieplan vast te stellen.

Conclusie

Voor het Bestemmingsplan Buitengebied 2015 is het niet nodig om een exploitatieplan op te stellen. De te verhalen kosten zijn anderszins verzekerd of de bouwmogelijkheden zijn niet aan te merken als een bouwplan in de zin van artikel 6.2.1 Bro.

7.4

Planschade

Bij het opstellen van het bestemmingsplan worden de risico's op planschade voorafgaand ingeschat. Als een belanghebbende door het nieuwe bestemmingsplan schade lijdt of zal lijden, kan hij bij de gemeente 'planschade' claimen.

Het voorliggende bestemmingsplan is hoofdzakelijk een conserverend plan, waarin de bestaande rechten zoveel mogelijk zijn gerespecteerd. Daarnaast worden er vrijwel geen nieuwe ontwikkelingen mogelijk gemaakt. Er is dan ook geen planschade te verwachten als gevolg van dit bestemmingsplan.

Bij iedere nieuwe aanvraag om planologische medewerking wordt gezien of er planschade mogelijk is. Indien dit het geval kan zijn, zal met de belanghebbende aanvrager een overeenkomst worden gesloten zoals bedoeld in artikel 6.4a van de Wro. Daarmee kan worden voorkomen dat de gemeenschap voor de planschadekosten moet opdraaien die gemaakt worden in het belang van de aanvrager.

7.5

Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Een voorontwerp van het bestemmingsplan heeft ter inzage gelegen tussen 21 juni 2013 en 2 augustus 2013. Het college van burgemeester en wethouders heeft hiervan een verslag opgesteld, waarin tevens is gereageerd op de ingekomen inspraakreacties. Dit verslag (notitie Overleg en inspraakreacties) is bij dit bestemmingsplan gevoegd.

Er zijn overlegreacties ingediend door verschillende overheden en instellingen. Daarnaast hebben verschillende ondernemers en particulieren via een inspraakreactie gereageerd. De onderwerpen betreffen onder meer:

- Bouw- en gebruiksmogelijkheden van agrarische percelen;

- Natura 2000-gebieden in relatie tot ammoniakemissie;
- Gebruiks- en bebouwingsmogelijkheden op het activiteitenstrand.

Alle ingekomen reacties zijn van een gemeentelijk standpunt voorzien in de notitie Overleg- en inspraakreacties. Daarin is aangegeven hoe de ingekomen reactie in dit bestemmingsplan is verwerkt.